

**Trávení volného času dětí a jeho pedagogické
ovlivňování v rámci občanského sdružení Sluníčko ve
Zlíně**

Petr Zetek

Bakalářská práce
2010

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav pedagogických věd
akademický rok: 2009/2010

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE (PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Petr ZETEK
Studijní program: B 7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Sociální pedagogika

Téma práce: Trávení volného času dětí a jeho pedagogické
ovlivňování v rámci občanského sdružení Sluníčko
ve Zlíně.

Zásady pro vypracování:

Vyhledání a zpracování odborně orientované literatury.
Stanovení cílů a vymezení výzkumného záměru.
Zpracování praktické části práce na základě zvolené metodiky pro realizaci výchovného projektu.
Uplatnění výchovně vzdělávacího projektu a zjištění jeho efektivity na základě výsledků didaktických her, soutěží a dalších pedagogických postupů.
Zhodnocení přínosu realizovaného projektu a jeho dalšího využití.

Rozsah práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

HOFBAUER, Břetislav. Děti, mládež a volný čas 1 vyd. PORTÁL s.r.o., v Praze 2004. ISBN 80-7178-927-5

PÁVKOVÁ, Jiřina. Pedagogika volného času (teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času) 4 vyd. PORTÁL s.r.o. v Praze 2008. ISBN 978-80-7367-423-6

HÁJEK, Bedřich. Pedagogické ovlivňování volného času : současné trendy. 1. vyd. PORTÁL s.r.o. v Praze, 2008. ISBN 978-80-7367-473-1

VÁŽANSKÝ, Mojmír. Základy pedagogiky volného času. Brno : Paido, 1995 ISBN 80-901737-9-9

FOGLOVÁ, Majka. Etapové hry v přírodě. 1. vyd. PORTÁL s.r.o. v Praze 2008. ISBN 978-80-7367-354-3

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Mgr. Svatava Kašpárková, Ph.D.

Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

15. února 2010

Termín odevzdání bakalářské práce:

7. května 2010

Ve Zlíně dne 15. února 2010

prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.
děkan

Mgr. Soňa Vávrová, Ph.D.
ředitelka ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledky obhajoby¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3²⁾;
- podle § 60³⁾ odst. 1 autorského zákona má UJB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci – nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. ke nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně, 22. 11. 2019

Michal Šolc

¹⁾ Zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách) ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Změna zákona o vysokých školách

²⁾ Účinná část ustanovení § 35 odst. 3 autorského zákona č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zní: „V případě publikace výsledků budou uvedeni jako spoluautoři všichni autoři díla.“

ABSTRAKT

Předložená bakalářská práce se zabývá volným časem, způsoby jeho trávení a využití u dětí v rámci občanského sdružení Sluníčko ve Zlíně. Cílem teoretické části předkládané bakalářské práce je nalezení, kompletace a zpracování teoreticko odborně zaměřené literatury. Dále jsou v teoretické části vysvětleny základní pojmy jako je volný čas, pohledy na volný čas, rozdělení volného času, realizace volného času v rodině a mimo rodinu. Dále jsou vysvětleny okolnosti vývoje dětí mladšího školního věku.

V praktické části bakalářské práce je představeno občanské sdružení Sluníčko a jeho stručná historie s uvedením jeho aktivit. Dále je specifikován pojem hry, celotáborové hry. Jako hlavní část je presentován projekt celotáborové hry a jeho praktická realizace v průběhu tábora se zhodnocením její úspěšnosti a vlivu na zúčastněné děti.

Klíčová slova: volný čas, rozdělení volného času, celotáborová hra, dítě mladšího školního věku, Sluníčko o.s.

ABSTRACT

The presenting thesis of this bachelor work concerns free time and the ways of spending free time among children within Slunicko (=the Sun) association in Zlin. The goal of this bachelor theoretical part is finding theoretical and professional literature and its work assembly with its elaboration. There are explanations of key concepts in the theoretical part as free time, views of free time, Time sharing/ dividing, realization of free time within family and outside family. The development of children of younger school age takes place here as well as its explanation.

In the practical part of this work there is an introduction of Slunicko association for children and its brief history with stating its activities. The work is specifying the idea of games and camping games. The main part of this work presents the project of camping games and the practical realization during spending time at camps, as well as its success evaluation and influence and effect on children.

Keywords: free time, division of free time, camping games, younger school child, Slunicko association

Děkuji všem, kteří se podíleli na přípravě a samotném zpracování této bakalářské práce, svými cennými radami a připomínkami. Především bych chtěl poděkovat paní Ing. Mgr. Svatavě Kašpárkové Ph.D. za její profesionální a trpělivý přístup při vedení zpracování bakalářské práce.

Motto:

„Když děti nedělají nic, dělají neplechu“

(Henry Fielding)

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ	12
1.1 VOLNÝ ČAS	12
1.1.1 Pohledy na volný čas	13
1.2 FUNKCE VOLNÉHO ČASU.....	16
1.3 ROZDĚLENÍ VOLNÉHO ČASU	16
1.3.1 Zhodnocení volného času.....	17
1.3.2 Realizace volného času v rodině	17
1.3.3 Realizace volného času mimo rodinu.....	18
Sportovní využití volného času.....	18
2 DÍTĚ MLADŠÍHO ŠKOLNÍHO VĚKU	20
2.1 TĚLESNÝ VÝVOJ	20
2.2 PSYCHICKÝ VÝVOJ	20
2.3 CITOVÝ VÝVOJ	21
2.4 SOCIÁLNÍ VÝVOJ.....	21
2.5 REŽIM DNE	22
2.6 MLADŠÍ ŠKOLNÍ VĚK – NEJČASTĚJŠÍ VÝCHOVNÉ PROBLÉMY A JEJICH PŘÍČINY	22
II PRAKTICKÁ ČÁST	23
3 CÍL PRAKTICKÉ ČÁSTI	24
4 SLUNÍČKO, VOLNÝ ČAS DĚTÍ A MLÁDEŽE, O.S.	25
4.1 STRUČNÁ CHARAKTERISTIKA OBČANSKÉHO SDRUŽENÍ.....	25
4.2 HRA.....	25
4.3 ZÁSADY PRO TVORBU TÁBOROVÉHO PROJEKTU	26
4.3.1 Pravidla tábora.....	27
5 CELOTÁBOROVÁ HRA: PRO CÍSAŘE RUDOLFA II. HLEDÁNÍ ŠÉMU K OŽIVENÍ GOLEMA	28
5.1 ÚVODNÍ SLOVO K DOBĚ CÍSAŘE RUDOLFA II.....	28
5.1.1 Projekt celotáborové hry	29
Neděle (31. 1. 2010).....	30
Pondělí (1. 2. 2010).....	31
Úterý (2. 2. 2010).....	34
Středa (3. 2. 2010).....	36
Čtvrtek (4. 2. 2010).....	38
Pátek (5. 2. 2010).....	39
Sobota – odjezd (6. 2. 2010).....	43
6 MOKRÝ PROGRAM	47

7	VYHODNOCENÍ ZPRACOVANÝCH TESTŮ VĚDOMOSTÍ.....	48
7.1	ZÁVĚREČNÉ SHRnutí VÝSLEDKŮ.	56
	ZÁVĚR	57
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	58
	SEZNAM OBRÁZKŮ POUŽITÝCH V TEXTU	60
	SEZNAM GRAFŮ	61
	SEZNAM PŘÍLOH.....	62

ÚVOD

Když se řekne volný čas dětí, mnoho z nás si pod tímto pojmem představí řadu podob trávení volného času dětí a někteří z nás si také asi položí otázku: jak vůbec děti využívají v současné době volný čas? Pokud bychom si chtěli na tuto otázku odpovědět, zjistili bychom asi to, že každý z nás má na tuto vyřčenou otázku svůj názor a svou odpověď. Tímto pojmem vyvstává nespočet otázek. Zda je tento volný čas vyplněn k jejich prospěchu a rozvoji? Jestli děti dělají ve svém volném čase co je baví a co jim přináší radost nebo jestli volný čas dětí vyplňujeme z pozice rodičů a dle svého nejlepšího přesvědčení? Zda dětem organizujeme a vyplňujeme jejich volný čas tak, že je činnosti námi vybrané baví a naplňují? Jakým způsobem mohou děti trávit svůj volný čas? Co můžeme udělat pro plnohodnotné využití volného času dětí? Na tyto otázky existuje celá řada možných odpovědí a řešení. Je mnoho rozdílů mezi tím jak si rodiče, učitelé, výchovní pracovníci představují vyplňování a organizaci volného času dětí. Při plánování a realizaci činností, které mají vyplnit volný čas dětí je zapotřebí brát v úvahu mnoho aspektů, které je potřeba dodržet. Musí se brát v úvahu osobnost dětí, která se vytváří a každá je svým způsobem jedinečná, musíme také přistupovat individuálně k dětem podle jejich dispozic a schopností. Na tyto všechny úskalí nesmí zapomínat lidé, kteří se zajímají o možnosti využití volného času dětí. Pokud si vzpomeneme na organizaci a formy trávení volného času v době, kdy naši rodiče byli v našem věku, tak si musíme uvědomit, že se v této době k osobnosti dítěte nebraly patřičné zřetele. Z toho důvodu bych se v této bakalářské práci chtěl zabývat volným časem dětí se zaměřením na trávení volného času dětí v rámci dětských táborů při celotáborových hrách. Asi každý z nás se jednou ve svém životě zúčastnil nějakého dětského tábora a z něj si přivezl spoustu zážitků. Aby tyto zážitky byly pro děti co možná nejpříjemnější, je potřeba podle toho přistupovat k plánování a realizaci programů na dětských táborech. Jak správně a účelně naplánovat celotáborovou hru a tím dětem vyplnit smysluplně jejich volný čas. Již v tomto věku (6-11 let) je možnost pomoci organizování a správného vedení volného času dětí nasměrovat a předcházet některým nežádoucím jevům společnosti, které poté v dalším životě tyto děti čekají a se kterými se mohou setkat. Je zde možnost využít tento čas pro dobrou věc a bylo by škoda jej ztratit.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

V této kapitole bych chtěl uvést základní pojem volný čas a objasnit co si pod tímto pojmem vysvětlují někteří autoři a dále objasnit některé pohledy a způsoby využití volného času dětí, jeho funkce a jak se volný čas dětí realizuje. Cílem předložené teoretické části bakalářské práce je vyhledání a zpracování teoretické odborně orientované literatury k danému tématu.

1.1 Volný čas

Pod pojmem volný čas se skrývá mnoho významů a interpretací. Co se pod tímto pojmem skrývá. Jako základní vysvětlení pojmu volný čas bychom mohli uvést: „*Je to doba, kdy si své činnosti můžeme svobodně vybrat, děláme je dobrovolně a rádi, přinášejí nám pocit uspokojení a uvolnění*“ (Pávková, 2008, s.13). Jiný pohled na pojem volný uvádí „*Volný čas je čas, kdy člověk nevykonává činnosti pod tlakem závazků, jež vyplývají z jeho sociálních rolí, zvláště z dělby práce a nutnosti zachovat a rozvíjet svůj život*“ (Hofbauer, 2004, s.13). A dále lze pojem volný čas chápat jako „*částí lidského života mimo čas pracovní (návštěva školy a pracovní proces) a tzv. čas vázaný, který zahrnuje biofyziologické potřeby člověka (spánek, jídlo, osobní hygienu), chod rodiny, provoz domácnosti, péči o děti, dojíždění za prací a další nutné mimopracovní povinnosti. Volný čas je dobou, kterou má po splnění těchto potřeb a povinností člověk k dispozici pro činnosti sebeurčující a sebevytvářející:*

- *odpočinek a zábavu*
- *rozvoj zájmové sféry*
- *zlepšení kvalifikace*
- *účast na veřejném životě*“. (Hájek, 2008, s. 10)

„*Volný čas v nejužším slova smyslu (vlastní, efektivní, skutečná, svobodně a plně disponibilní doba) je obdobím nezávislým na době spánku, zaměstnání, i na polovolném čase) jako prostoru pro upokojení všech přirozených i společenských potřeb, vyjma doby spánku a práce*“ (Vážanský, 1995, s. 21).

Jinak lze také tento pojem vysvětlit, že se jedná o dobu po splnění našich každodenních povinností a také se jedná o dobu nutnou k reprodukci sil. Tento čas je rozptýlen v průběhu

celého dne. Je to časový prostor, který lze využít podle naší svobodné volby. Je to prostor pro nás a naše děti, kdy se zabýváme odpočinkem, rekreací, zábavou, koníčky, zájmovým vzděláváním, dobrovolnou společenskou činností. Zde můžeme také zahrnout do volného času zábavu, svůj intelektuální umělecký a fyzický rozvoj. Pojetí volného času a jeho výklad prošly od minulého století do současnosti dlouhým vývojem při kterém se objevila řada přístupů. Ještě lze uvést několik ukázek vymezení pojmu volný čas jak uvádí Pávková (2008, s. 66):

- *časový prostor, který člověku umožňuje svobodnou volbu činností;*
- *volný čas v negativním pojetí – čas zbývající po splnění rozmanitých povinností;*
- *volný čas v pozitivním pojetí – čas nezávislého a svobodného rozhodování pro činnosti;*
- *čas, se kterým člověk může nakládat podle svého uvážení a na základě svých zájmů. Doba, která zůstane z 24 hodin po odečtení času věnovaného práci, péči o rodinu a domácnost, o vlastní fyzické potřeby včetně spánku;*
- *opak doby nutné práce a povinností a doby nutné k reprodukci sil;*
- *čas, ve kterém se můžeme věnovat činnostem, které máme rádi, baví nás, přinášejí radost a uvolnění, chceme a můžeme je dělat.*

1.1.1 Pohledy na volný čas

Je možná celá řada pohledů na volný čas, ať z pohledu čistě ekonomického, sociologického a sociálně psychologického, politického hlediska, zdravotně-hygienického pohledu, pedagogického a psychologického hlediska. Každý z těchto pohledů se dívá na volný čas ze svého pole působení. Pokud vezmeme v úvahu ekonomický pohled na volný čas, tak zde je důležité kolik prostředků je schopna společnost, rodina nebo jednotlivec investovat do volného času. Je zde také otázka, zda a v jaké míře se alespoň část vynaložených nákladů do volného času vrátí. V současné době můžeme sledovat ve společnosti celé ekonomické odvětví, které se zabývá volným časem a jeho využitím. Toto odvětví je označováno jako průmysl volného času. Z hlediska sociologického a sociálně psychologického je potřeba sledovat volný čas ve vztahu k přispívání utváření a udržování mezilidských vztahů a jaký

má vliv na jejich kvalitu. Zvláště u dětí je využívání volného času ovlivněno sociálním prostředím. Rodina má silný vliv na využití volného času. Děti si berou rodiče jako pozitivní nebo negativní vzory. V rodinách, které neplní svou výchovnou funkci a nejeví zájem o svůj volný čas a jeho využití se další subjekty společnosti snaží tento nedostatek do určité míry kompenzovat kvalifikovaným pedagogickým vedením. Zde je užívána výchova k volnému času. Zahrnuje využití samotného volného času, odkrývání a využívání obsahů a různých způsobů jeho využívání. Pokud by tomu tak nebylo docházelo by k tomu, že děti se dostanou do možnosti trávit tento volný čas negativním směrem ať jsou to různé nežádoucí party dětí, možnost vandalismu, násilí, šikany, alkoholu, drog a jiných patologických jevů. Je to o tom, aby žádoucí trávení volného času dětí těmto jevům co možná nejvíce předcházelo a zabraňovalo. Z pohledu politického jde o to zda a do jaké míry stát svými možnostmi ve svých orgánech zasahuje do volného času obyvatel. Zda je v rámci školské politiky státu věnována dostatečná pozornost k pozitivnímu a účelnému ovlivňování volného času dětí. Zda je stát zainteresován ovlivňováním volného času dětí a mládeže. Stát svou politikou podpory ovlivňování volného času může do značné míry vytvářet podmínky obyvatelům k prospěšnému trávení volného času ať se jedná o děti nebo dospělou populaci. Stát má k tomuto několik možných nástrojů:

- financování projektů, zřizování zařízení pro volný čas dětí a mládeže (granty, dotace)
- legislativní pomoc organizacím, spolkům, sdružením pracujících s dětmi a mládeží (právní postavení organizací)
- vytváření celospolečenského postoje k dětským aktivitám ve volném čase
- utváření pedagogiky volného času – vzdělání pedagogů, dobrovolníků

Zdravotně-hygienický pohled na využití volného času dětí a mládeže sleduje především zdravý tělesný a duševní vývoj člověka (dětí). Je sledován režim dne, křivka výkonnosti člověka, hygienické prostředí ve kterém žije, sociální vztahy. Správné a účelné využití volného času se poté pozitivně projevuje na zdravotním a psychickém stavu člověka.

(Pávková, 2008).

U dětí ve věku se kterými v této práci pracuji je to ovšem trochu jinak. Jejich volný čas je z největší části organizován ve větší či menší míře. Tento volný čas nám zahrnuje činnosti, které rádi vykonáváme a tyto nám činí radost, potěšení, relaxaci. Volný čas dětí je ovlivňován řadou osob. Počínaje rodiči, sourozenci prostě těmi nejbližšími a dále přes pracovníky ve školní družině, učitele v zájmových kroužcích a školských zařízení a také po školním vyučování v různých oddílech, klubech a spolcích. Volný čas je potřeba brát také z pohledu ekonomiky. Ať už z pohledu ekonomické náročnosti volného času dětí v rodině nebo ekonomických možnostech školy a školských zařízení. V současné době je mnoho podnikatelských aktivit zabývajících se náplní volného času dětí v tomto věku (6-11 let). Například sportovní kluby, které hledají nové talenty. Záleží zde pouze na ekonomických možnostech jednotlivých rodin. Již zde se utváří rozdělení na rodiny ekonomicky silné, které si mohou dovolit svým dětem umožnit navštěvovat nákladné zařízení pro trávení a využití volného času. Zde lze uvést například různé tenisové kluby, golfové kluby, hokejové oddíly, kde je zřejmá značná finanční náročnost těchto sportů. Na druhém konci jsou však také rodiny, které si vzhledem ke své nepříznivé ekonomické situaci nemohou dovolit naplňovat volný čas dětí ekonomicky náročnými druhy zájmových činností. Z toho důvodu volí tyto rodiny méně ekonomicky náročné trávení a využití volného času dětí (procházky, výlety na kolech, hry v přírodě). Ale je nutno říci, že není vždy podmíněno ekonomické zajištění trávení a využití volného času jeho kvalitním využitím a smysluplným naplněním.

Přesně definovat pojem volného času je složité. Z již zmíněných možností je jasné, že volný čas je část dne, kterou je možné vyplnit svými koníčky, zájmy anebo trávit tuto dobu jak kdo chce. Každý ho může prožívat způsobem sobě vlastním a pro něj vhodným. Je možné ho trávit o samotě nebo v přítomnosti jiných lidí stejných zájmů. Pod pojem volný čas lze zahrnout rekreaci, zábavu, zájmové činnosti a jiné. Volný čas je úsek části života, který se někteří z nás snaží vyplnit co nejúčelněji, podle svých představ a hlavně tak, aby nás co nejvíce naplňovala činnost, na kterou se soustředíme. Tento volný úsek se snažíme vyplnit tak, aby se vzpomínky a zážitky staly součástí našeho vnímání a obohatily nás ve všech směrech života.

Volný čas je významnou kategorií i z psychohygienického hlediska, jelikož se jedná o nej-svobodnější volbu činností v životě člověka. Využívání volného času by mělo mít takovou náplň, aby vedlo k rozvoji osobnosti člověka. Významnou obsahovou náplní volného času je zájmová činnost. Obohacuje jedince různou mírou aktivity, uspokojením a příjemnými

zážitky. Přispívá k vytváření pocitu sebedůvěry a seberealizace. Volný čas je podle všech definic částí dne, kdy může jedinec uspokojit svoje potřeby, jak materiální tak duševní. Záleží vyloženě na jedinci, jak ho vyplní. Je možné ho vyplnit aktivně nebo pasivně. V každém případě se jedná o možnost načerpat nové síly, zajistit si nové zážitky, nové poznatky. Prožití volného času by mělo přinést užitek a pocit určitého naplnění. Na vyplnění volného času dětí se podílí mnoho organizací, jak s celostátní působností, tak i místní nebo regionální, státní neziskové organizace i jednotlivá občanská sdružení.

1.2 Funkce volného času

Volný čas plní řadu funkcí, které jsou tímto volným časem realizovány.

- rekreační – zotavení a shromáždění nových sil, uvolnění po psychické zátěži
- kompenzační – vyrovnání se nedostatkům, bezstarostnost, užívání si života, lenošení
- edukační – nové poznání, učení dalšího, přirozená zvědavost, rozvoj sebe sama
- kontemplace – mít čas sám pro sebe, klid, pohodu, odpočinek
- komunikace – kontakt s okolím, navazování vztahů, společné trávení času
- integrace – spojení s ostatními, společné prožívání, sociální vztahy se skupinou
- participace – angažování, účast, spolupůsobení, spoluodpovědnost na dění
- enkulturace – kreativní rozvoj osobnosti, rozvoj vlastních myšlenek, nové nápady

(Vážanský, 1995).

1.3 Rozdělení volného času

Nemalý zdroj originality životního stylu představuje oblast volného času. Důležitý je poměr mezi pasivním odpočinkem (třeba i „lenošením“), zábavou, návštěvami známých, kulturními a sportovními aktivitami, pěstováním koníčků a zálib, z nichž se často uvádějí zvláště sběratelství, kutilství, ruční práce. Určitě se musíme zajímat jak o kvantitu využití volného času, tak stejným dílem o kvalitu: zřejmě je možné uvažovat o rozumném poměru mezi aktivními formami využití volného času (sport, taneční klub, aktivní zájmové kroužky) a pasivním přístupem (sledování televize, poslech hudby, návštěvy restaurací a podob-

ně). Stejně tak bychom měli přemýšlet o strategii jednostranného nebo mnohostranného rozvoje osobnosti, rozumových proporcích mezi kulturními, sportovními a společenskými aktivitami.

Volba volného času je závislá na:

- zájmových činnostech odvíjejících se od temperamentu a povahy člověka
- využívání prostředků hromadné komunikace (televize, noviny, kino, internet), sport, práce na počítači, příroda, cestování, manuální činnosti (řemeslné práce, kuchaření, pletení, zahrádkářství)
- předškolní věk – do 6. let si člověk neuvědomuje. V tomto věku dítě nerozlišuje jestli tráví volný čas nebo jestli pracuje. V tomto období nemá volný čas takovou váhu jako v dalším životě člověka.
- mladší školní věk (od 6 do 11 let) – dětem imponují různé hry, ke kterým budou směřovat jejich budoucí zájmy (koníčky)

1.3.1 Zhodnocení volného času

Aktivity volného času se v současné době uplatňují ve všech oblastech života a výchovy dětí a mládeže. Ať už v rodině, ve škole, ve specializovaných institucích, mimo vyučování, a jiných prostředích každodenního života. Nejprve se děti setkávají s volným časem ve své rodině ve které vyrůstají. Dále se setkávají s volným časem ve školce, škole. Zde již není volný čas tak jednoduchým. Setkávají se zde s mnoha úskalími volného času. Postupem do jiného než rodinného prostředí (školka, škola, družina) se dostávají do prostředí, které vyžaduje získání nových zkušeností s volným časem. Dostává se jim již různých alternativ v možnostech trávení a využití volného času. Mohou zde vnášet svá vlastní přání, ambice. To přináší setkání s úspěchem, ale i zklamáním. Tím dochází k procesu rozvoje vlastních zájmů, sociálních kontaktů. Volný čas má význam pro přítomný, dnešní život dětí a také pro jejich další životní perspektivu (Hájek, 2008).

1.3.2 Realizace volného času v rodině

Rodina jako primární sociální skupina je rozhodující pro většinu dětí pro prvotní prostředí trávení volného času. Rodina je stále prvním prostředím, které jako první vytváří prostor pro jejich volný čas a vytváří podmínky pro spoluúčast na jeho plánování a prožívání (za-

jištění finančních podmínek, hmotných potřeb). Způsoby využití volného času se v našich rodinách mění v závislosti na jejím společenském a sociálním statusu, životním stylu a vztahu k volnému času. V dřívějších dobách tvořila rodina tří- či čtyř generační prostředí. Zde se děti již v ranném dětství střetávaly s mnoha způsoby trávení a využití volného času. Každá generace tento volný čas využívala svým způsobem. V současné době se rodina změnila v dvougenerační. Zde již nedochází k tak složitému pro dítě méně srozumitelnému prostředí co se týče volného času a jeho využití. Negativním výsledkem současné doby je však oslabování rodinných vztahů. Je to dáno současným životním stylem rodin. Toto se odráží také na využití volného času v rámci rodinného prostředí. Na volný čas dětí v rodině působí jak zdroj pozitivních i negativních vlivů podmínek života a výchovy dětí v rodině, její velikost a úplnost. Současná rodina se mění. Život rodin obohacují nové obsahy a způsoby individuálních zájmů dětí a podněty pro společné aktivity celé rodiny jak doma tak i mimo domov. V současném vyspělém světě je ovšem mnoho rodin nuceno řešit prioritně existenční otázky svých dětí a celé rodiny. Náklady na volný čas rostou a přesahují jejich možnosti. Tím se stávají volno časové aktivity dětí méně dostupné. Stále zůstává rodina jako inspirátor, podporovatel, i realizátor volno časových aktivit. Aktivity volného času významně vytváří také životní styl rodiny. Umožňuje aktivní účast dětí na životě rodiny (Hofbauer, 2004).

1.3.3 Realizace volného času mimo rodinu

Je zde možnost využívání různých nabídek, které nabízí mnoho druhů zájmových organizací. Tyto organizace můžeme rozdělit do několika skupin. V první řadě se jedná o státní organizace – školy, centra volného času. Druhou skupinou jsou organizace, které mají základ v organizaci volného času dětí - skaut, junák, pionýr. Další důležitou skupinou, která se zabývá využitím volného času dětí, jsou sportovní oddíly, zájmové organizace, křesťanské organizace a různá občanská sdružení se zaměřením na děti a mládež.

Sportovní využití volného času

Volný čas strávený sportem, můžeme rozdělit dvěma způsoby. Jedním způsobem je sport provozovaný na vrcholové úrovni. Jedinec (dítě) se zde věnuje sportu pravidelně, s daným tréninkovým plánem, pod dohledem trenéra. V tomto případě se většinou postupem doby ze záliby stává povinnost. U tohoto druhu sportu se vždy dbá i na věk dítěte. Jedná se o

sporty, které jsou v nabídce jednotlivých sportovních klubů, oddílů nebo občanských sdružení. Tyto aktivity jsou náročné na velmi dobré materiální zajištění (dobře vybavená sportoviště, stadiony, haly, plavecké bazény).

Dalším způsobem je forma rekreačního sportu. Zde není nutné tak velké materiální vybavení. Vystačíme si s nějakým přijatelným prostorem, který je vhodný pro zvolenou rekreační sportovní činnost. Neplatí pravidelnost ani nutnost pravidelné docházky. Rekreační sport není ve většině případů nijak omezen věkem. Je zde možnost ho provozovat i v nejvyšším věku, samozřejmě s ohledem na zdravotní stav a fyzickou kondici. Tady se využívá volná forma trávení volného času. Nejčastěji se jedná o aktivity formou míčových her. Rekreační sport dětí je v mnohém podobný sportování dospělých. Potýká se ovšem s velkým nedostatkem vhodných lokalit (dětská hřiště). V případě nové výstavby ve městech a rozšiřováním komerčních ploch ubývá prostorů volně přístupných, na kterých by si mohly děti hrát různé hry, zahrát si s míčem, odbíjenou nebo jinak aktivně využívat a trávit neorganizovaný volný čas. V městských lokalitách (sídlištích) se místní úřady snaží vybudovat dětská hřiště, sportovní areály pro využívání volného času. Bývají většinou přístupná v určitou provozní dobu a jsou pod dohledem správce. Tato opatření, mohou některé děti odradit od návštěvy těchto dětských hřišť. Za jiných podmínek by tato zařízení ovšem dlouho nevydržela v provozuschopném stavu a došlo by k jejich poškození případně k uzavření. Tyto sportoviště (dětská hřiště) jsou zatím spíše ojedinělé, mají značný význam, nabízejí dětem určitou možnost aktivně využít svůj volný čas, který by jinak trávily neúčelně na ulici.

2 DÍTĚ MLADŠÍHO ŠKOLNÍHO VĚKU

Pokud chceme věkově charakterizovat dítě mladšího školního věku musíme brát v úvahu skupinu dětí ve věku od 6 do 11 let. Tato skupina zahrnuje děti na prvním stupni základní školy. V tomto období mají děti odlišné vrozené předpoklady, různé rodinné zázemí, působí na ně jiné společenské vlivy. Přes tyto různé vlivy lze u této věkové skupiny dětí charakterizovat určité společné věkové zvláštnosti. V tomto celém věkovém období se vyskytují různé vývojové charakteristiky u dětí ve věkovém rozmezí 6-8 let a dále u dětí ve věkovém rozmezí 9-11 let. U dětí ve věku 6-8 let je ještě patrné celistvé a neanalytické chápání skutečností, které se odráží v jeho jednání. Kromě prostředí ve kterém dítě žije a vyrůstá je velmi ovlivňován jeho psychický vývoj mladšího školního věku školou a školským prostředím. Škola působí silně na rozumovou, citovou, volní, sociální a tělesnou stránku vývoje dětí.

2.1 Tělesný vývoj

V tomto období mladšího školního věku dítě nápadně vyrůstá do výšky, hlavně se prodlužují dolní končetiny. Vývoj kostry, formování páteře, srůstání kostí pletence lopatkového a pánevního, změna ve tvaru lebky. Dále je taktéž výrazným znakem tohoto období vývoj trvalého chrupu. Dítě v období mladšího školního věku má zvýšenou potřebu pohybu což má za následek zvýšení svalové a orgánové výkonnosti i objemu. Zvyšuje se pohybová koordinace, jemná motorika rukou. V tomto období může docházet na základě zanedbávání hygienické a zdravotní péče, nesprávné výživy a nedostatku potřebných podnětů k poruchám tělesného rozvoje dítěte (Pávková, 2008).

2.2 Psychický vývoj

Psychický vývoj dítěte mladšího školního věku silně ovlivňuje prostředí, vyučování, příprava na vyučování a také činnosti, kterým se dítě věnuje. Oblast vnímání se zdokonaluje v souvislosti s vyžíváním smyslových orgánů. Vnímání času a prostoru je ovšem ještě nedokonalé. Schopnost pozornosti se zlepšuje, přestože je ještě v prvním a druhém ročníku ještě dost labilní a dochází snadno k rozptýlení vnějšími podněty. Z toho důvodu je pedagogicky správné vyvolávat bezděčnou pozornost vhodnou motivací, povzbuzením, zajímavou a pestrými činnostmi. Zde mají důležitý význam znalosti a zejména zkušenosti pedagoga

(vychovatele). Paměť dětí v tomto věku je spíše mechanická. S postupem rozvoje myšlení se rozvíjí také logická paměť. Při psaní, čtení se rozvíjí zraková paměť. Fantazie již není tak podstatná jako u dětí předškolního věku, kdy nahrazovala nedostatek zkušeností. Při vyučování a ve volném čase se rozvíjí reprodukční fantazie (dítě si představuje přednášené učivo). Myšlení se v tomto období především zaměřuje na řešení každodenních problémů. Následně se zdokonaluje schopnost analýzy a syntézy. Ještě jim činí potíže chápání složitějších vztahů. V tomto období také dochází k rozvoji řeči, roste pasivní slovník dětí. Schopnost souvislého vyjadřování a používání celých vět je stále větší. V důsledku školní výuky si dítě osvojuje spisovný jazyk, gramatiku, správné ústní vyjadřování a řečový projev (Pávková, 2008).

„Subjektivní pocit zátěže je vývojově užitečný, protože stimuluje rozvoj strategií jak se s problémem vyrovnat. V tomto smyslu je nácvikem osobního stylu zvládnání překážek a neúspěch“ (Vágnerová, 1995, s. 17).

2.3 Citový vývoj

V tomto věku převažují kladné city. U dětí vyrůstajících v harmonickém prostředí nedochází k závažnějším psychickým konfliktům. Co se týče záporných citů tak nejčastěji se jeví strach (reálné obavy ze špatné známky ve škole). City dětí jsou ještě nestálé a dosti povrchní. Děti mají malou schopnost vžít se do pocitů jiných. Nově zde vzniká pocit studu a nahoty na základě rozvíjejícího sebecitu (Pávková, 2008).

2.4 Sociální vývoj

Mladší školní věk je věkem, kdy dítě navazuje nové, četnější a kvalitativně vyšší společenské vztahy. Také si vytváří nové vztahy k dospělým (vychovatelkám, učitelům, kamarádům ve škole). Silnou autoritou jsou pro děti v tomto věku učitelé a vychovatelé. Také se mění v tomto období vztah k vrstevníkům. Dítě ve vztahu k rodičům zaujímá realističtější a méně intimní vztah.

Dítě by mělo umět rozlišovat různé role a diferencovat chování, které je v relaci různých rolí žádoucí. Dále by mělo mít základní orientaci v hodnotovém systému a základních normách chování. Tyto hodnoty vycházejí hlavně z rodiny a mohou být tím pádem specifické a ne vždy zcela žádoucí a přijatelné (Vágnerová, 1995).

2.5 Režim dne

Dětem mladšího školního věku je potřeba také přizpůsobit plánování a tvorbu režimu dne. Tento musí být uspořádán podle biorytmů dětí. Aktivita dětí je hodně ovlivněna a mění se v průběhu dne, týdne, roku. Proto je nutné při sestavování režimu dne pro tuto věkovou kategorii dětí brát toto kolísání výkonnosti v úvahu. V dopoledních hodinách se doporučuje zařazovat méně náročné činnosti (odpočinkového, rekreačního charakteru). Náročnější zájmové aktivity je dobré zařazovat až v odpoledních hodinách, kdy se výkonnost dětí zvyšuje. V podvečerních a večerních hodinách je potřeba zase brát v úvahu nutnost poskytnutí příležitosti pro odpočinek a regeneraci sil vynaložených v odpoledních hodinách pro náročné aktivity. Jinak lze uspořádat a naplánovat režim dne v případě pouze dopoledního využití volného času dětí a jinak lze plánovat režim dne pro celodenní využití volného času dětí v rámci dětského tábora.

2.6 Mladší školní věk – nejčastější výchovné problémy a jejich příčiny

Pro tento věk je nejčastější obtíží dětská neposlušnost, vzdorovitost, neposednost, špatný vztah ke školní práci, zlozvyky. Jako závažnější se jeví problém dětského lhaní, krádeží, útěků z domova, toulání, záškoláctví, projevy bezcitnosti, agresivity, surovosti. Rodiče by se měly o těchto problémech poradit s dětským lékařem nebo psychologem. Nutné je zjistit příčinu a stanovit způsob nápravy. Při tomto je důležité posoudit individuální zvláštnosti dítěte, jeho duševní stav, zjistit příčiny vnitřního konfliktu dítěte a poté hledat způsoby a možnosti řešení situace.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

3 CÍL PRAKTICKÉ ČÁSTI

Cílem praktické části této bakalářské práce je zpracování projektu celotáborové hry a její praktická realizace v prostředí dětského tábora občanského sdružení Sluníčko konaného v době od 31.1.2010 do 6.2.2010 v Beskydech. V rámci realizovaného projektu celotáborové hry byl použit kvantitativní výzkum, kdy bylo skupině respondentů (skupina dětí - 16 respondentů) předložen na začátku dětského tábora vědomostní test čítající 7 otázek z doby císaře Rudolfa II, která je tématickým zaměřením tohoto dětského tábora. Na konci dětského tábora stejné skupině respondentů předložen stejný vědomostní test (změněné pořadí otázek a pořadí odpovědí u jednotlivých otázek). Předložený test byl zaměřen na ověření, zda se v průběhu dětského tábora u sledované skupiny respondentů za využití pedagogického ovlivňování v rámci realizace celotáborové hry zlepšily znalosti o předloženém hlavním zaměření dětského tábora a jeho celotáborové hry. Test byl vyhodnocen a byly porovnány výsledky skupiny respondentů (chlapci – dívky) s porovnáním jejich úspěšnosti.

4 SLUNÍČKO, VOLNÝ ČAS DĚTÍ A MLÁDEŽE, O.S.

Občanské sdružení Sluníčko o.s. funguje teprve od počátku roku 2009, kdy dříve působilo jako cestovní kancelář (od roku 1999) se zaměřením na děti a využití volného času s dětmi. Vedoucí občanského sdružení je Mgr. Iva Kusbachová, která pracuje řadu let jako učitelka prvního stupně na 4. ZŠ Zlín. Sídlo občanského sdružení je ve Zlíně (dostupné na [www: http://slunicko.unas.cz/download.php](http://slunicko.unas.cz/download.php), [cit. 2010-04-15]).

4.1 Stručná charakteristika občanského sdružení.

Sdružení především zaměřuje svou činnost hlavně na dětské tábory, které pořádá dvakrát v letním období, kdy jeden dětský tábor je určen pro děti ve věku od 6 do 11 let a druhý je určen pro děti ve věku od 10-18 let. Dětské tábory jsou tématicky zaměřené (historie, zeměpis). Dále je pořádán jeden zimní tábor s výukou lyžování (a tématickým zaměřením), kde je věkové složení dětí od 6 do 18 let. V zimě dále probíhá spoluúčast na lyžařské škole pro děti v tuzemsku i zahraničí, kde jsou za přispění zkušených instruktorů děti vyučovány základům lyžování. Doplňkovými akcemi občanského sdružení Sluníčko jsou např. soustředění táborových vedoucích nebo dětský den pro děti a spolupráce s dětským domovem Lazy ve Zlíně. V rámci občanského sdružení působí instruktoři a vedoucí s bohatou praxí v oblasti plánování a sestavování projektů táborových her a programů realizovaných v rámci pořádaných dětských táborů ať v době letních prázdnin nebo v zimním období. Do budoucna se chce občanské sdružení zabývat nadále organizací a realizací pestrých programů pro děti, kde se děti budou cítit spokojené a domů se budou vracet s množstvím nových a nevšedních zážitků a obohaceny o nové zkušenosti, vědomosti a dovednosti.

4.2 Hra

Pro děti mladšího školního věku má hra stále velký význam. Oproti dětem předškolního věku se charakter hry mění, stávají se více realističtější, méně fantastičtější, promyšlenější, plánovitější a složitější. Děti se více zapojují do hry v rámci skupiny a v těchto skupinách spolupracují. Pomocí her lze děti v tomto věku naučit různým novým dovednostem, vědomostem (tématicky zaměřené hry). Přibývá her s pravidly, konstruktivní a námětové hry. Děti především preferují hry pohybové, které kompenzují duševní práci a dlouhé sezení ve škole. Je to pro děti činnost příjemná, poskytující pozitivní zážitky, radost ze hry. Děti se

ke hře také různě motivují. Čím je dítě mladší, tím více se motivace musí vázat na předchozí smyslové zážitky. Pomocí motivace lze docílit toho co se má dítě v rámci hry naučit, zvládnout, udělat. Motivace dítěte posiluje žádoucí chování a jeho směr. Proto je důležitým a těžkým úkolem vedoucích a instruktorů děti správně a cíleně motivovat. Z toho důvodu je na vedoucí volného času potřeba specifických vlastností a dovedností. Základem je především kladný vztah k dětem (Pávková, 2008).

Existuje celá řada vzdělávacích programů a projektů, které mají svou koncepci. Jednou ze stěžejních vyučovacích metod přispívajících k přirozenému rozvoji dítěte jsou hry. Hry jsou této věkové kategorii velmi blízké a mohou posloužit ať už ve vyučování nebo ve výchově mimo vyučování jako motivační, aktivizační, iniciační prostředek. Hry pomáhají rozvoji praktických dovedností, empatie, postřehu, komunikace. To vše dohromady působí jako prostředek podmiňující osobnostní a sociální rozvoj dítěte a také umožňuje vytvářet si představu o sobě samém. (Nelešovská, 2004).

„Pomocí hry lze navozovat situace prožívání i učit základním dovednostem v uvolněné atmosféře, což přispívá k rychlému a efektivnímu učení se novým dovednostem“

(Brtník, 1999, s. 22).

4.3 Zásady pro tvorbu táborového projektu

Každý vedoucí, který organizoval dětský tábor tím, že chtěl vytvořit táborový projekt určitě potvrdí, že je to velmi nelehký úkol. Obnáší to mnoho hodin sestavování a promyšlení jednotlivých dnů tábora s cílem o to, aby děti dosáhly na závěr táborové hry cíle a především se během této hry obohatily o nové zkušenosti, dovednosti a poznatky.

Etapové hry se většinou připravují tak, aby probíhaly po celou délku tábora a jsou zaměřeny na děti ve věku od 6 do 11 let – děti mladšího školního věku. Tyto děti jsou v tomto věku velmi hravé a velice snadno se do hry vnoří a tuto značně prožívají. Tato věková skupina dětí má však také své nevýhody a tou je jejich rozdílnost v dovednostech, které jsou schopny zvládat. Na počátku skupiny jsou děti, které začínají psát, číst a na opačném konci skupiny jsou děti, které již tyto dovednosti bravurně zvládají a jsou manuálně velmi zručné. I s těmito aspekty tvorby táborových her se musí každý autor vypořádat. Někdy to jde lépe, někdy hůře je to závislé od toho jaké téma táborové hry si zvolíme.

Každá nová etapová hra se musí řádně promyslet a naplánovat tak, aby vše do sebe zapadalo a navazovalo. Musí se vytvořit podrobný seznam pomůcek, nástrojů k realizaci jednotlivých etap hry, připravit ceny, diplomy. Dále se musí počítat s různými variantami v případě nepříznivého počasí, kdy musí být děti taky zabaveny (Foglová, 2006).

4.3.1 Pravidla tábora

Každý dětský tábor by měl mít přesně stanovená pravidla a tyto taky musí být dodržována vzhledem k zachování organizace a především bezpečnosti dětí a vedoucích. Je nutné ovlivňovat režim dne dětí a k tomu složí vypracovaný Táborový řád, který také dbá na zajištění bezpečnosti dětí.

Táborový řád:

- řídit se pokyny vedoucích, veškeré problémy řešit ihned
- neničit majetek v ubytovacích i venkovních prostorách, v případě poškození majetku je povinnost vzniklou škodu nahradit
- bez dovolení neopouštět ubytovací zařízení
- bez dovolení nevstupovat do cizích pokojů
- v budově se vždy přezouvat
- jakýkoliv vlastní (či kamarádův) úraz ihned hlásit zdravotníkovi nebo vedoucímu
- bez dovolení nevstupovat do cizích prostorů-kuchyně, skladiště, izolace pro nemocné děti
- udržovat čistotu v celém objektu a okolí, pečovat o osobní hygienu a čistotu prádla
- sníst pokud možno připravené jídlo, k pití používat pouze určené nápoje-zásadně nepít vodu.

Přísný zákaz kouření, pití alkoholu a užívání omamných látek a drog. Přísný zákaz jakéhokoliv rušení nočního klidu. Přísný zákaz jakkoliv manipulovat s ohněm. Běhání v ubytovacích prostorách je zakázáno. Nevyklánět se z oken. Při nedodržení táborového řádu má vedoucí právo informovat rodiče a vyloučit dítě z tábora bez finanční náhrady.

5 CELOTÁBOROVÁ HRA: PRO CÍSAŘE RUDOLFA II. HLEDÁNÍ ŠÉMU K OŽIVENÍ GOLEMA

Tato celotáborová hra je tvořena jednotlivými dílčími hrami, které samostatně účastníky (děti) motivují ke splnění vyššího cíle, hra probíhá v etapách, které družstva plní buď samostatně nebo společně v soutěži mezi sebou. Je důležitou součástí celého tábora jako táborového projektu.

5.1 Úvodní slovo k době císaře RUDOLFA II

Císař Rudolf II. se narodil 18.2.1552 a zemřel 20.1.1612, jako český král vládl v letech 1576-1611, korunován 25.9.1575 v Prešpurku svatoštěpánskou korunou.

Osobnost římského císaře, uherského a českého krále Rudolfa II. patří bezesporu mezi nejznámější panovníky naší historie. Rudolf II. byl mírně řečeno velmi nevyrovnané až podivínské povahy. Tyto podivné stavy jeho povahy jsou přisuzovány s největší pravděpodobností genetickým vlivům díky úzkým příbuzenským manželským vztahům svých předků. Celé jeho mládí provázela napjatá rodinná atmosféra. Od nejtělejšího věku byl více v rukou služebnictva než rodičů. Podřízené společenské postavení jeho opatrovníků jim bránilo dávat najevo jakékoliv city a tak byl při výchově ochuzen o srdečnost a lásku svých rodičů. Na druhou stranu byl Rudolf velmi inteligentním, uměnímilovným, dychtivým po vědeckém poznání. V prvních čtyřech letech své vlády si počínal velmi dobře. Obrat nastal dle všech známek po císařově těžkém onemocnění na konci roku 1580. Po pomalém uzdravení na začátku roku 1581 si lidé v jeho nejbližším okolí všimli, že je popudlivější a nepředvídatelný. Období vlády císaře Rudolfa II. je také spojováno s pověstí o vytvoření Golema. Pověst vypráví o tom, že ho sestavil učený židovský rabín Jehuda Löw. Golem podle pověstí ožil po vložení šému (kuličky) do otvoru v čele. Rudolfovi nemůžeme také upřít jeho neobyčejně různorodé záliby a zájmy i jeho sběratelskou vášeň, která měla vliv na jeho dobu vládnutí. Praha, která se roku 1583 stala jeho sídlem, se za jeho vlády stala známým kulturním, uměleckým, vědeckým a intelektuálním centrem evropského významu. V jeho pověstných uměleckých sbírkách byla mnohá díla nejslavnějších světových výtvarníků. Rudolf II. získal za dob své vlády řadu cenných uměleckých děl. Jeho mecenášství lákalo do jeho blízkosti pestrý okruh osob, které jej obklopovaly a vytvářely jedinečný lesk a atmosféru císařova dvora. Lidé se v těchto dobách upínali častěji na astrologii, alchymii a

černou magii. Nadějně se také obraceli k vědeckému poznání, založenému na pozorování a pokusu. Hranice mezi řádnou vědou a magií nebyla zcela zřetelná, obě sféry se vzájemně prolínaly a ovlivňovaly. I proto dával Rudolf takový prostor na svém dvoře jednak podvodníkům, tak i na druhé straně seriózním učencům a vědcům. V Praze tehdy působili takoví alchymisté jako Edward Kelley a John Dee i známí astronomové Tycho de Brahe a Johannes Kepler. Ten zde vyslovil své první dva zákony o pohybu planet. Celá rudolfínská doba byla velmi pestrá a zajímavá (Janáček, 2004).

5.1.1 Projekt celotáborové hry

Družstva – nejváženější šlechtické rody z celého císařství, které vybral sám císař Rudolf II., se pokusí najít císařovi šém ke Golemovi, kterého kdysi věnoval císařské milosti židovský Rabín Lev. Říká se, že oživení Golema z hlíny je jen výmysl, ale jedna stará židovská legenda praví, že existuje kouzelná kulička, tak zvaný „šém“ a ta dokáže Golema oživit. Kterému šlechtickému rodu se podaří najít zmiňovaný šém a oživne Golema, stane se královským rodem. Získá jedno území z císařství a to je království české. A k této odměně královstvím připadá i pozvání císaře Rudolfa II. k jeho císařské slavnostní tabuli pořádané k oslavě nalezení kouzelného šému. Ke kontrole celé soutěže císař určí Tribun – porotce, kteří budou dohlížet na správný průběh při hledání šému.

K dosažení šému musí šlechtický rod získávat zlatáky a v průběhu her získávají také indicie – části mapy, šifry, hádanky, jinotaje, které si budou každý večer zapisovat do svých rodových kronik - deníčků. Šlechtické rody mají za úkol nasbírat maximální počet zlatáků, dílků mapy, seskládat tajemnou větu, která jim nakonec ukáže směr, kde mají hledat schovaný šém. Zlatáky si nosí šlechtické rody u sebe ve stejnobarevných váčcích - za zlatáky pak budou kupovat poslední den na jarmarku odměny. Každý vedoucí bude mít na jarmarku jeden stánek a tam bude prodávat své zboží – „odměny od Ivy.“

Na začátku tábora bude zpracován úvodní test vědomostí dětí zaměřený na motiv celotáborové hry - doba císaře Rudolfa II. (skupina do 20 dětí). Na závěr tábora bude zpracován obdobný test vědomostí za účelem ověření vlivu jednotlivých tématických her na vědomosti získané v rámci těchto tématických her s vyhodnocením výsledků.

Každé ráno: rozházení lístečků se zvířátky, čísly a po vyhlášení budíčku děti vybíhají se sbírat co nejvíce těchto lístečků po chodbách hotelu.

- po snídani setkání císařských porotců s vybranými vedoucími šlechtických rodů
- k pokynům na daný den a případný stížnosti nebo náměty k průběhu celotáborové hry

Každý večer bude probíhat vyhodnocení uplynulého dne, přidělení zlatáků podle pořadí, vložení do rodových váčků, předání části mapy nebo šifry a následné zapsání do rodových kronik - deníků.

Každé jedno dopoledne nebo odpoledne bude mít jeden šlechtický rod na starost císařské noviny – nástěnku. Porota hodnotí nejlepší zdaření.

V průběhu týdne budou jednotlivé děti získávat za nezištnou pomoc a fair play zalaminovanou kartičku s nápisem V.I.P., kterou si pověsí na krk a ta ho v ten den opravňuje: nemusí na rozvečku, nemusí dodržet večerku, může jít mezi prvními na jídlo, automaticky získává daný pokoj 10 bodů při bodování pořádku...atd. Určuje porota. Pravidla se vyvěsí na nástěnku.

Úkolem vedoucích bylo do veškerého dění zapojit hlavně ty nejmenší děti.

Nebudou jen sbírat zlatáky, ale budou luštit i zašifrovanou zprávu, tajnou mapu, šifry. Šlechtické rody, které se v soutěžích umístily na prvních třech místech, získají za každou hru část mapy, zlomek šifry, kterou si tajně zapíší do svých rodových kronik.

Ale i jednotlivci z rodů mohou získat část mapy, zlomek šifry pro svůj rod, třeba za: pomoc při úklidu, chystání dřeva, za ohleduplnost, za fair-play, gentlemanství, určuje porota.

“Vzdělání má hořké kořínky, ale sladké ovoce” – jedna z možností tajné šifry

(vzdělání... 1 2 3 4 5 6 7 8) takže dostanou např. Z=2;Á=6 ...

Na závěr tábora proběhne slavnostní vyhlášení celé táborové soutěže o šém, umístění jednotlivých šlechtických rodů a dekorování královským rodem pro české království s nejvíce získaných zlatáků a nalezení šemu a následné slavnostní pozvání k císařské tabuli.

Neděle (31. 1. 2010)

- příjezd do místa tábora (obec Horní Bečva v Beskydech) viz. obr. č. 1
- ubytování v hotelu KAHAN
- seznamovací diskotéka v pyžamech, seznamovací hry

Obr. č. 1: Hotel KAHAN.

Pondělí (1. 2. 2010)

Založení šlechtických rodů

Každé ráno: rozházení lístečků se zvířátky, čísly a po vyhlášení budíčku děti vyběhají sesbírat co nejvíce těchto lístečků.

- po snídani setkání císařských porotců s vybranými vedoucími šlechtických rodů k pokynům na daný den a případný stížnosti nebo náměty k průběhu celotáborové hry

Snídaně (07:30-08:00)

Dopoledne (v tělocvičně před dopoledním lyžováním mezi 8-9 hod.)

- **Vznik šlechtických rodů** – losem – losují se děti do jednotlivých nově vzniklých rodů a poté se k rozlosovaným dětem losují vedoucí rodů, volba názvů šlechtického rodu, určení a výroba erbu, seznámení v šlechtických rodech, motivace, rodový prapor, rodový pokřik - znělka, výroba měšců – z materiálu od vedoucího.
- Hry a cvičení: **mladší:** komu hodíš míč?, **starší:** rychlá autobiografie, výměna místa na lavičce.

- **Skládání map** – každý z 9 týmů má svou barvu a v těchto barvách je 9 map. Mapy se rozstíhají a rozhází po ohraničeném území. Mimo ohraničené území jeden z týmu skládá svou mapu.

Dopolední lyžování (09:00-11:00) viz. obr. č. 2, 3.

Pro většinu dětí se jedná o první seznámení s lyžováním a podle toho také vypadají přípravy a samotná cesta na lyžařský svah. Mnoho dětí se s lyžemi chvíli pere, ale nakonec se všichni odeberou na svah. Zde jsou děti rozděleny do skupin podle své zdatnosti na svahu. Každá skupina má svého zkušeného instruktora, který se pečlivě stará o všechny děti ve své skupině a je zde kladen značný důraz na individuální přístup instruktorů k dětem a vlídné zacházení a komunikaci s dětmi, aby nedošlo hned první den k získání negativního vztahu k lyžování.

Obr. č. 2: Dopolední lyžování.

Obr. č. 3: Skupinka dětí s instruktorkou na svahu.

Oběd (12:00-13:00)

Zpracování úvodního vědomostního testu skupinou respondentů. (13:00-14:00)

Odpolední lyžování (14:00-16:00)

Odpoledne (po odpoledním lyžování před večeří mezi 16:30-18:30)

- divadlo – představení císaři šlechtické rody a zahájení soutěže – divadlo hodnotí porotci
- hra „štronzo“ – vedoucí chrání malé území v lese a rody se snaží dostat co nejrychleji do tohoto území, ale nesmí je vedoucí vidět v pohybu!
- výroba rodového výrobku – talířek, hrnek, miska, sklenička, batika (možno i jako mokrý program)

Večeře (18:45-19:15)

Večerní program (19:30-21:30)

Vyhodnocení dne, přidělení zlat'áků podle pořadí, vložení do rodových váčků, předání části mapy nebo šifry a následné zapsání do rodových kronik - deníčků.

Večerní štafety se svíčkami (po chodbě, pokojích, jídelně, překážková dráha...)

Ponorka - ležící kapitán ponorky oznamuje předměty, které vidí v periskopu. Viz obr. č. 4.

Obr. č. 4: Hra „ponorka“.

Hokej lžící - lžičky pověsíme na provázek zezadu a snaží se hráč dostat papírovou kouli na určité místo

Úterý (2. 2. 2010)

Týmové hry

Každé ráno: rozházení lístečků se zvířátky, čísla a po vyhlášení budíčku děti vybíhají sesbírat co nejvíce těchto lístečků.

- po snídani setkání císařských porotců s vybranými vedoucími šlechtických rodů k pokynům na daný den a případný stížnosti nebo náměty k průběhu celotáborové hry.

Snídaně (07:30-08:00)

Dopoledne (v tělocvičně před dopoledním lyžováním mezi 8-9 hod.)

- hra: malý vede velkého – velký je v ohraničeném prostoru, kde jsou rozházené kousky rozstříhaných vět v barvách rodů a malý ho dohodnutými zvuky, hlasy naviguje a kdo dřív sesbírá své kousky rozstříhané zprávy vyhrává
- hra: siamská dvojčata – sváží si jednu nohu k sobě šátkem a co nejrychleji přejdou vytýčené území po hotelu

- hra: „cesta tmou“ – jeden z dvojice si zaváže oči a druhý jej musí navigovat po vytýčené území po hotelu tam a nazpět se zase vymění

Dopolední lyžování (09:00-11:00)

Oběd (12:00-13:00)

Oběd: čtveřice (určitý počet osob) si sváže na krátko zápěstí obou rukou a pustí se společně do jídla

Odpolední lyžování (14:00-16:00)

Odpoledne (po odpoledním lyžování před večeří mezi 16:30-18:30)

- „Bandiera“ - hlavním úkolem je donést vlajku nebo šátek za svoji základní čáru
- „Odsud tam“ – celý rod se po 1 lávce a 8 židlích nebo prkýnek se bude snažit dostat do cíle bez dotknutí země

Večeře (18:45-19:15)

Večerní program (19:30-21:30)

Vyhodnocení dne, přidělení zlatáků podle pořadí, vložení do rodových váčků, předání části mapy nebo šifry a následné zapsání do rodových kronik - deníčků.

- Chodící fotbal (společný pro chlapce i dívky) viz obr. č. 5.

Obr. č. 5: Chodící fotbal.

- Břišní tance – děti se učí jak tancují pravé břišní tanečnice v orientu. Viz obr. č. 6.

Obr. č. 6: Břišní tance.

Středa (3. 2. 2010)

„Volný sportovní den“

(vzhledem k nepříznivému počasí dopolední a odpolední lyžování zrušeno)

Každé ráno: rozházení lístečků se zvířátky, čísly a po vyhlášení budíčku děti vyběhají

sesbírat co nejvíce těchto lístečků

- po snídání setkání císařských porotců s vybranými vedoucími šlechtických rodů k pokynům na daný den a případný stížnosti nebo náměty k průběhu celotáborové hry

Snídaně (07:30-08:00)

Dopoledne i odpoledne

- **Milionář** - otázky a odpovědi a,b,c) pro všechny oddíly naráz. (zaměření otázek na dobu císaře Rudolfa II.). Pořadí ve hře bude oceněno trojnásobkem. Porotci budou kontrolovat správnost hry. Viz obr. č. 7.

Obr. č. 7: Hra „milionář“.

Odpovědi budou zapsány do rodových diářů a budou použity v dalších dnech, proto musí být zachovány v tajnosti.

Je možnost si správné odpovědi koupit za zlaťáky u císařských porotců.

Oběd (12:00-13:00)

Oběd: čtveřice (určitý počet osob) si sváže na krátko zápěstí obou rukou a pustí se společně do jídla

14:00-16:00 - Dát dětem volno na nákup v blízkém obchodě, možnost psaní pohledů rodičům a kamarádům.

- **Výtah** – v každém patře hotelu stanoviště s jedním vedoucím, který dává otázku zaměřenou na téma celotáborové hry – doba císaře Rudolfa II. (pokud dítě odpoví špatně tak musí postoupit o patro níže, následně po správné odpovědi na danou otázku postupuje o patro výše).

Večeře (18:45-19:15)

Večerní program (19:30-21:30)

Vyhodnocení dne, přidělení zlaťáků podle pořadí, vložení do rodových váčků, předání části mapy nebo šifry a následné zapsání do rodových kronik - deníčků.

Diskotéka jen v plavkách nebo pyžamech.

(sonda lžící – soutěžící dvojice (kluk-holka) mají za úkol provléci pod oděvem lžící, házení kostkou a požívání sladkostí).

Čtvrtek (4. 2. 2010)

Každé ráno: rozházení lístečků se zvířátky, čísly a po vyhlášení budíčku děti vyběhají

sesbírat co nejvíce těchto lístečků

- po snídání setkání císařských porotců s vybranými vedoucími šlechtických rodů k pokynům na daný den a případný stížnosti nebo náměty k průběhu celotáborové hry

Snídaně (07:30-08:00)

Dopoledne (v tělocvičně před dopoledním lyžováním mezi 8-9 hod.)

1. Děvčata - aerobik, koupání v bazénu, kruhy, malování, modurit.
2. Chlapci - stolní fotbal, ping-pong, kulečnick.
  - výroba těžítok, klíčenek z kůží, vázanek z plátna, malování oblázků.
  - výroba potisku triček – savování, batikování, malování, všívání korálek.

Dopolední lyžování (09:00-11:00) viz obr. č. 8.

Obr. č. 8: Dopolední lyžování za sluníčka.

Oběd (12:00-13:00)

Oběd: čtveřice (určitý počet osob) si sváže na krátko zápěstí obou rukou a pustí se společně do jídla.

Odpolední lyžování (14:00-16:00)**Odpoledne (po odpoledním lyžování před večeří mezi 16:30-18:30)**

- **Ruční telegraf:** Vždy každý rod se rozdělí na polovinu I. polovinu přenesou na vzdálenost cca 200m bez zvuku šifru: A7,B3,F6,A2,B3,S5.... a II. polovinu přijímá šifru a podle dekodovací mřížky vyluští zprávu a tu opět bez zvuku předá I.polovině rodu.

Večeře (18:45-19:15)**Večerní program (19:30-21:30)**

Vyhodnocení dne, přidělení zlatáků podle pořadí, vložení do rodových váčků, předání části mapy nebo šifry a následné zapsání do rodových kronik - deníčků.

pro mladší - noční hra – poznej 12 předmětů (zavázané oči).

pro starší – noční bojová hra o získání tajemné věty vedoucí k šému (každý hráč bude mít u sebe 3 životy).

Pátek (5. 2. 2010)**Hledání „šému“**

Každé ráno: rozházení lístečků se zvířátky, číslky a po vyhlášení budíčku děti vybíhají

sesbírat co nejvíce těchto lístečků.

- po snídání setkání císařských porotců s vybranými vedoucími šlechtických rodů k pokynům na daný den a případný stížnosti nebo náměty k průběhu celotáborové hry.

Snídaně (07:30-08:00)

Dopoledne (v tělocvičně před dopoledním lyžováním mezi 8-9 hod.)

Hledání tajemného „šému“ pro Golema.

Zrnka moudrosti - rozvěsit 12 čtvrtek papíru na kterých jsou věty:

1. Neodkládej na zítřek,co můžeš udělat dnes.
2. Nenuť druhého k práci, kterou sám nechceš vykonat.
3. Rozhněváš-li se, počítej do deseti, než něco řekneš nebo uděláš.
4. Čím je člověk rozumnější, tím více dobra nachází u jiných.
5. Hněv je vždycky škodlivější než urážka, která jej vyvolala.
6. Dělej dobré skutky tajně.
7. Nejskvělejší talenty ničí zahálka.
8. Jednou z nepochybných a čistých radosti je odpočinek po práci.
9. Když mluvíš, tvoje slova by měla být lepší než mlčení.
10. Člověk nachází své štěstí jen tehdy, když pracuje pro jiné lidi.
11. Člověk, který má tělo malé a slabé, může mít ducha velkého a silného.
12. Překonávej hněv mírností, zlo dobrem, skoupého dary, lháře pravdou.

Šlechtické rody se rozdělí do dvojic a vždy musí být starší a mladší. Musí si zapamatovat citát a porotě, která sedí mimo toto území to pošeptají. Porota může dávat před pošeptáním kontrolní otázky na rozptýlení nebo si je budou zapisovat do svých diářů.

Dopolední lyžování (09:00-11:00)

Oběd (12:00-13:00)

Oběd: čtveřice (určitý počet osob) si sváže na krátko zápěstí obou rukou a pustí se společně do jídla.

Odpolední lyžování (14:00-16:00) – Maškarní bál – lyžování dětí a instruktorů v maskách. Viz obr. č. 9,10.

Obr. č. 9: Sraz masek před hotelem.

Obr. č. 10: Rozcvička masek na svahu.

Odpoledne (po odpoledním lyžování před večerí mezi 16:30-18:30)

- **Chyťte muže s klíčem** - pás v tělocvičně, dvě družstva z toho jedno schová klíč u jednoho člena družstva a snaží se ho propašovat přes bránící družstvo na označené místo. Při dotyku bránícího útočníka se dotyčný nechá prohlédat - ale jen jednou a dostane fixou čárku od bránícího.

Večeře (18:45-19:15)

Večerní program (19:30-21:30)

Slavnostní vyhlášení celé hry a dekorování vítězů.

Viz. obr. č. 11, 12, 13.

Obr. č. 11: Ceny pro vítěze.

Obr. č. 12: Dekorování vítězů.

Obr. č. 13: Vítězové soutěže o nejhorší pořádek na pokoji „prasátka“.

Hledání tajemného šému císařem Rudolfem II.

JARMARK

- pro vítězný šlechtický rod slavnostní večeře u císařského stolu

Noční hra – na bludičky „Malý princ“

Sobota – odjezd (6. 2. 2010)

Snídaně (07:30-08:00)

- po snídání úklid pokojů, zabalení osobních věcí, předání pokojů, odjezd domů.

Pokyny k soutěži :

- Šlechtické rody v průběhu celého týdne mohou za zlatáky koupit cokoli budou potřebovat, najmout odborníka....
- Průvodcem celého hledání šému bude císařem Rudolfem II. vybraný Tribun - poro-
ta

Každé ráno vedoucí dne před budíčkem rozháže někde v okolí tábora (pokaždé jinde) lístečky a při vyhlášení budíčku šlechtické rody vybíhají a snaží se nasbírat co nejvíce lísteč-

ků. Kapitán šlechtického rodu zodpovídá za správnost sečtení peněz. Kontrola může odebrat lístečky v případě, že zjistí chybné sečtení.

Pomůcky:

- Vytisknout jména a ročníky na losování.
- Vedoucí zajistit látku na měšce pro své družstvo – stejná barva, vzor + šňůrku.
- Rodové kroniky – deníčky.
- 9 map k nalezení šému, 9 obálek A4.
- Soud (soudce - Lenka).
- Staré punčochy – dívčí.
- Staré noviny na tanec na diskotéce.
- Koupit barvu DUHA na barvení triček – batikování.
- Koupit lepidlo na tapety Apeko 6 kusů.
- Obálky s otázkami – vědomostní test Milionář (vzory testů k vyhodnocení).
- Skládání map.
- 8 x křížovky – Iva.
- Napsat 12 x – zrnka moudrosti.

Hry:

1. **Oblékačí závody** - všichni stejné oblečení, kdo se dřív oblékne – můžou i družstva.
2. **Souboj ve skoku** - 2. druž. A, B - od dělicí čáry skáče A1, od dopadu skáče B1 k dělicí čáře.
3. **Okan-o-kruh** - čelem dovnitř a každý na jedno nadechnutí obejde kruh a získává 3 body.
4. **Kombinovaný běh** - 6 stanovišť v řadě za sebou po 10 metrech od sebe a od každého stanoviště jiný běh - štafeta.
5. **Na míčovou babu** - v kruhu i s 2 míči.

6. **Na středověk s míčem** - šlechta, král, měšťané, sedláci - výměna míst.
7. **Na vlky a ovce** – děti se rozdělí na dvě skupiny (vlky a ovce) a vlci se snaží pochyvat ovečky (v tělocvičně).
8. **Hledej pokrývku** - všichni si zavážou oči šátkem a kdo najde první pokrývku, tak smluveným signálem zavolá své družstvo. Opatrně, ať nepřivolá jiné.
9. **Oblékačí závody** - účastníci s hrnkem plným vody si obléknou jednou rukou stejné množství oblečení.
10. **Zpráva na „stromech“**

Jedna zpráva je rozstříhaná na 6 místech, kde u každého stráží jeden vedoucí, který je přivázaný 2 m k danému místu v tělocvičně. Děti musí přečíst zprávu. Pokud se strážce někoho dotkne, musí dotyčný jít na určené místo a pak se může k oddílu znovu přidat.

Vybrat 6 míst v tělocvičně, chodbě, 6 slepých strážců - vedoucích, 6 provázků na málo utažených uzlech. Koho se strážce dotkne, musí i dotyčný jít na určené místo a pak se může k oddílu znovu přidat.

11. **Vlku, kolik je hodin** - na ploše tělocvičny čtverec z batohů, vlk se volně pohybuje a ostatní na něj volají "vlku, kolik je hodin?" a vlk odpoví "je čas na oběd" a rozběhne se za ostatními. Ti se mohou schovat ve čtverci. Koho chytne, stává se vlčetem.
12. **Prolézání napnutých nití - bez dotyku** – zaměřeno na správnou motoriku.
13. **Šifrovaná zpráva** - A=T; B=U; C=V ... napíšou se na lístečky písmena-A=T ... a rozhází se po tělocvičně a chodbách hotelu. Družstva si musí písmeno zapamatovat a běžet k zapisovateli.

- rozstříhat zprávu na více kusů, rozházet po tělocvičně, každý oddíl má svou barvu a musí vykonat úkol, který je ve zprávě.
14. **Zrnka moudrosti** - rozvěsit 12 čtvrtků papíru na kterých jsou věty:
  - Neodkládej na zítřek co můžeš udělat dnes.
  - Nenuť druhého k práci, kterou sám nechceš vykonat.

- Rozhněváš li se, počítej do deseti, než něco řekneš nebo uděláš.
- Čím je člověk rozumnější, tím více dobra nachází u jiných.
- Hněv je vždycky škodlivější než urážka, která jej vyvolala.
- Dělej dobré skutky tajně.
- Nejskvělejší talenty ničí zahálka.
- Jednou z nepochybných a čistých radosti je odpočinek po práci.
- Když mluvíš, tvoje slova by měla být lepší než mlčení.
- Člověk nachází své štěstí jen tehdy, když pracuje pro jiné lidi.
- Člověk, který má tělo malé a slabé, může mít ducha velkého a silného.
- Překonávej hněv mírností, zlo dobrem, skoupého dary, lháře pravdou.

Děti se rozdělí do dvojic a vždy musí být starší a mladší. Musí si zapamatovat citát a vedoucímu, který sedí mimo toto území to pošeptají. Vedoucí může dávat před pošeptáním kontrolní otázky na rozptýlení.

15. **Boj čísel** - jen pro ty, co umí číst a psát - hráči se rozběhnou po ohraničeném území, každý má na sobe přidělané číslo a snaží se přečíst a zapsat co nejvíce jiných čísel.
16. **Štafeta v krabicích** - každý musí v krabici přenést vodu, kterou si v krabici štafetové přelijou a přejít co nejrychleji svůj úsek trati.
17. **Večerní štafety v bazénu se svíčkami** - pro starší děti – nutno zvládnout ve vodě.
18. **Angličané proti Skotům** (polštářové bitvy v tělocvičně).
19. **Klávesnice** – ve vymezeném prostoru jsou papíry formátu A4 s čísly od 1 do 30 a na čas musí jednotlivci popořadě označit jednotlivé papíry A4.

6 MOKRÝ PROGRAM

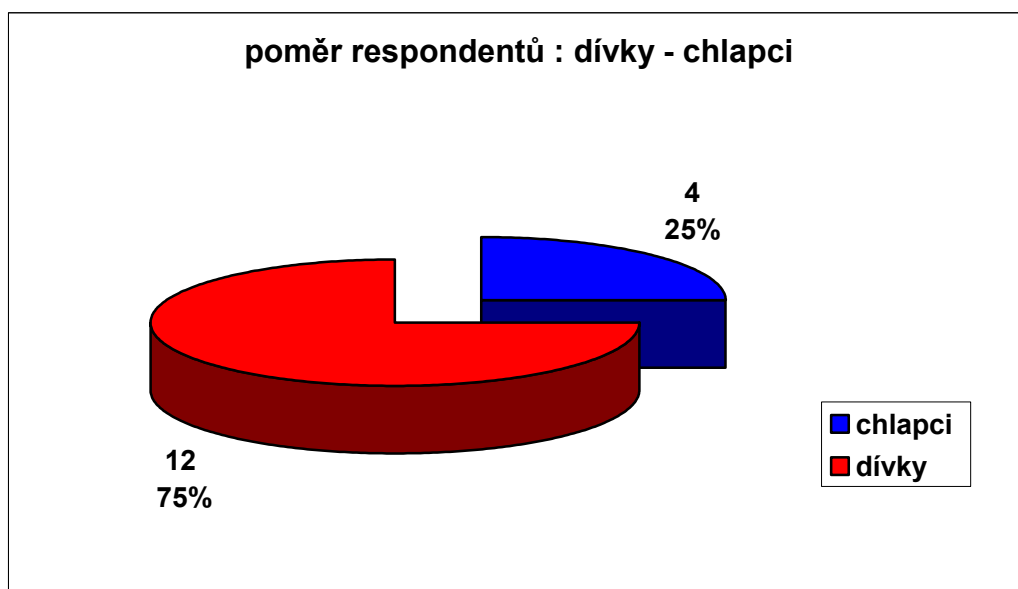
V případě špatného počasí se realizuje.

1. **Zkouška postřehu** - na papíry formátu A4 nakreslit 50 nepravidelných polí a na přeskáčku tyto pole očíslovat od 1 do 50 a na čas.
2. **Zkouška hmatu** - se zavázanýma očima poskládat co nejrychleji zápalky do krabičky, hlavičky jednotně.
3. **Pro 6 oddílů** - plnění 6 úkolů v určitém pořadí a ve dvojicích (vybíhají ven, do deště plnit úkoly).
4. **Chytání ve tmě** - 2 oddíly si sednou do kruhu čelem k sobě, zástupcům z každého oddílu se zavážou oči, jdou do kruhu a tam se snaží co nejdříve dotknout soupeře.
5. **Zrcadlo (porota)** - 2 zástupci z každého oddílu si stoupnou proti sobě. Jeden předvádí běžné pohyby - mytí, čištění zubů, česání, malování...a druhý jej musí napodobovat.
6. **Vodit a být veden** - dva z oddílů, kde jeden má zavázané oči beze slova musí přenést určitý předmět z jedné strany místnosti na druhou a druhý ho naviguje jen domluvenými doteky.
7. **Pokojevý fotbal - rozhodčí** - 2 oddíly si sednou na židle proti sobě, stoly se vymezí krajní části hřiště a jen nohama se snaží dostat míček pod židle soupeře.
8. **Napiš nejvíce, co opačné pohlaví nemůže dělat** - soutěží 2 oddíly, vždy kluci zvlášť a holky zvlášť (holky nepracují na stavbách, kluci nerodí...).
9. **Milionář** - otázky a odpovědi a,b,c) pro všechny oddíly naráz.
10. **Zkouška chuti** - zavázané oči a poznat sůl, pepř, ocet...
11. **Kdo jsem** – otázky a odpovědi na jednoho dospělého, který sedí uprostřed kruhu. Týmy dávají postupně jen jednu otázku a dospělý v kruhu může odpovídat jen ano - ne.
12. **Výroba bramborových tiskátek.**
13. **Výtah** – v každém patře hotelu stanoviště s jedním vedoucím, který dává otázku (správná odpověď postup o patro výše - špatná odpověď postup zpět o patro níž).

Mokrý program byl v rámci tohoto tábora realizován pouze jeden den z důvodu nepřízně počasí.

7 VYHODNOCENÍ ZPRACOVANÝCH TESTŮ VĚDOMOSTÍ

Na začátku dětského tábora (v pondělí 1. 2. 2010) byl skupině respondentů (16 dětí) předložen test vědomostí z doby císaře Rudolfa II, který je ústředním tématem celotáborové hry. Test obsahoval 7 otázek z doby císaře Rudolfa II a dále volné zhodnocení tehdejší doby se zaměřením na porovnání současnosti a doby, ve které žil císař Rudolf II s uvedením zda by chtěl v uvedené době žít. **Testu vědomostí se zúčastnilo 16 dětí ve věku od 10 - 11 let. Poměr dětí byl - 12 dívek, 4 chlapci. Předložené výsledky jsou zpracovány a doplněny grafy.**

Graf č. 1: Poměr respondentů: dívky – chlapci.

Test osobnosti Rudolfa II.

1. Do kterého století bys zařadil panování Rudolfa II?

- a) konec 14. a začátek 15. století
- b) 15. století
- c) 16. století
- d) konec 16. a začátek 17. století

- 2. Ze kterého evropského panovnického rodu byl Rudolf II?**
  - a) rod Valois
  - b) rod Habsburků
  - c) rod Tudorovců
  - d) rod Romanovců

- 3. Ve kterém městě sídlil Rudolf II?**
  - a) Vídeň
  - b) Budín
  - c) Praha
  - d) Madrid

- 4. Jakého byl Rudolf II. náboženského vyznání?**
  - a) protestant
  - b) katolík
  - c) muslim
  - d) ateista

- 5. Rudolf II. nebyl nikdy ženat, ale jeho životní láska se jmenovala?**
  - a) Polyxena z Pernštejna
  - b) Marie Habsburská
  - c) Kateřina Stradová
  - d) Blanka z Valois

- 6. Pokus se vyloučit nepravdivé tvrzení o Rudolfu II.**
  - a) byl to vášnivý sběratel uměleckých děl
  - b) měl depresivní stavy a rád býval sám
  - c) byl výborným politikem a státníkem
  - d) vydal Majestát

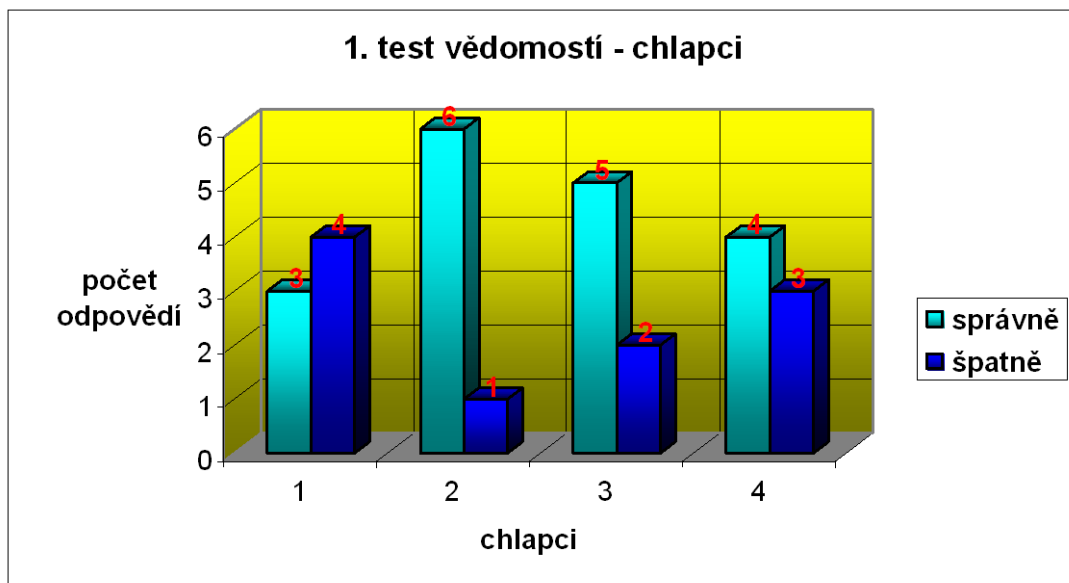
7. Kterou osobnost bychom nemohli potkat na jeho dvoře?

- a) Matyáš Habsburský
- b) Tycho de Brahe
- c) Rabín Löw
- d) Jan Ámos Komenský

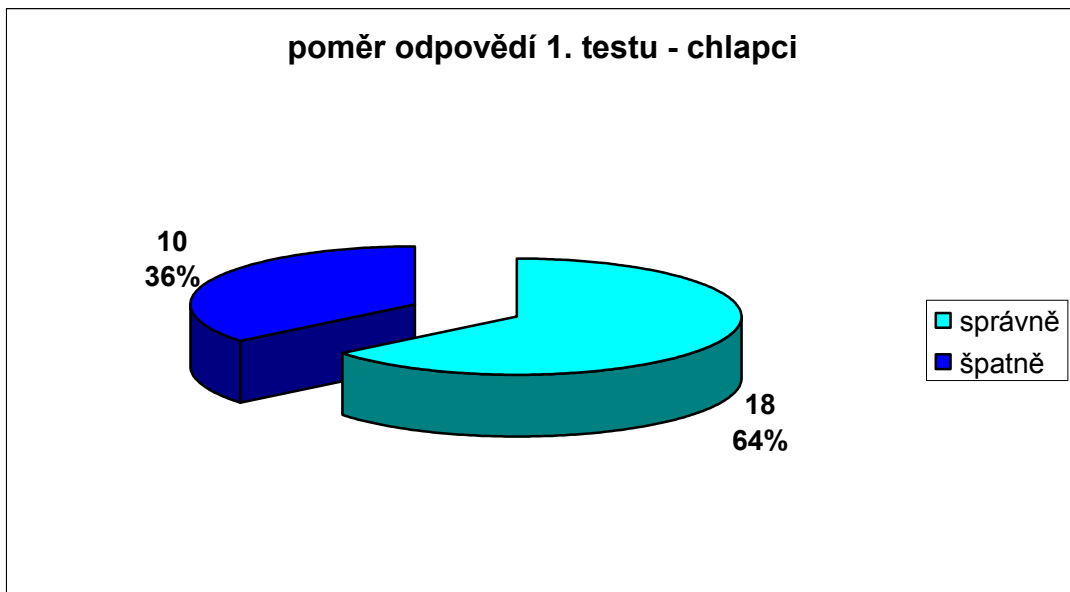
Svémi slovy napiš, zhodnot' tehdejší dobu se současnou a zda by jsi chtěl(a) v této době žít a proč.

Vyhodnocení předloženého testu:

Při prvním testu byl u respondentů - chlapců poměr odpovědí správné/špatné **18:10**. Dívky měly poměr správných/špatných odpovědí **54:30**. Ze zjištěných výsledků prvního testu je zřejmé, že obě skupiny (dívky i chlapci) dosáhly stejné úspěšnosti v poměru správných a špatných odpovědí v procentuálním vyjádření **64 %** správných odpovědí a **36 %** nesprávných odpovědí (viz grafy č. 3 a 5).

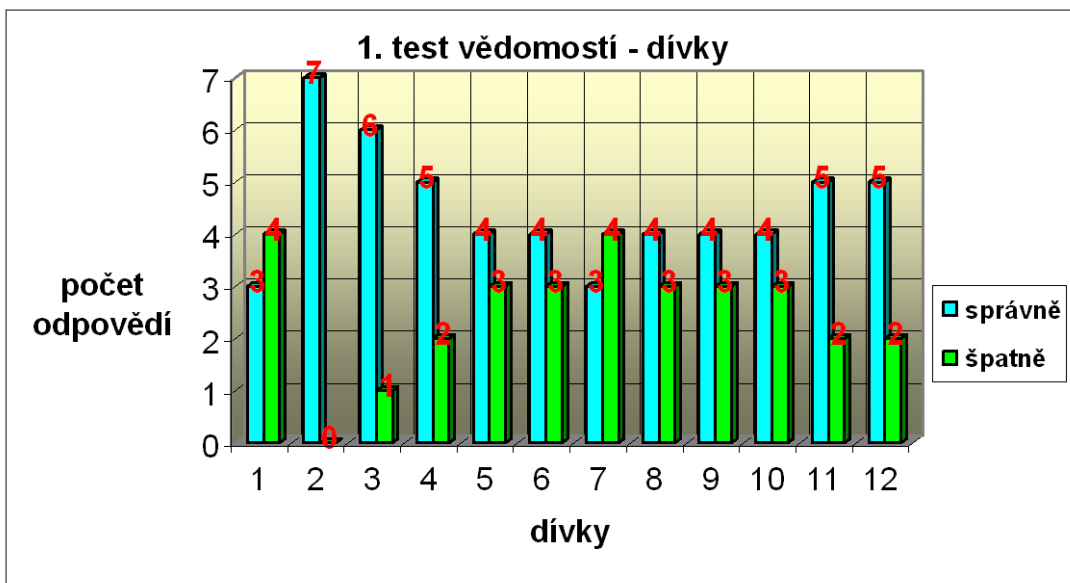

Graf č. 2: 1. test vědomostí – chlapci.

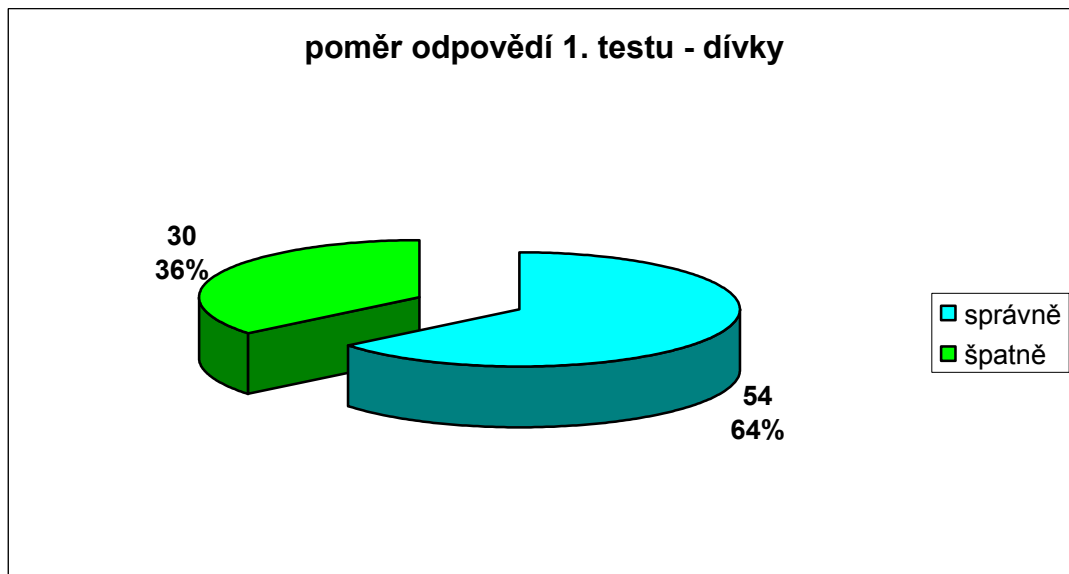

Graf č. 3: Poměr odpovědí 1. testu – chlapci.

Vyhodnocení 1. testu zpracovaného skupinou dívek.

Graf č. 4: 1. test vědomostí – dívky.

Graf č. 5: Poměr odpovědí 1. testu – dívky.

Na konci dětského tábora v pátek (5. 2. 2010) byl stejné skupině dětí předložen test ke zjištění vědomostí se stejnými otázkami jako v prvním testu s tím, že otázky a odpovědi jsou náhodně změněny.

Test osobnosti Rudolfa II.

1. Ze kterého evropského panovnického rodu byl Rudolf II?

- a) rod Tudorovců rod Valois
- b) rod Habsburků
- c) rod Valois
- d) rod Romanovců

2. Jakého byl Rudolf II. náboženského vyznání?

- a) ateista
- b) katolík
- c) muslim
- d) protestant

3. Rudolf II. nebyl nikdy ženat, ale jeho životní láska se jmenovala?

- a) Polyxena z Pernštejna

- b) Kateřina Stradová
- c) Marie Habsburská
- d) Blanka z Valois

4. Kterou osobnost bychom nemohli potkat na jeho dvoře?

- a) Matyáš Habsburský
- b) Jan Ámos Komenský
- c) Tycho de Brahe
- d) Rabín Löw

5. Ve kterém městě sídlil Rudolf II?

- a) Madrid
- b) Budín
- c) Praha
- d) Vídeň

6. Pokus se vyloučit nepravdivé tvrzení o Rudolfu II.

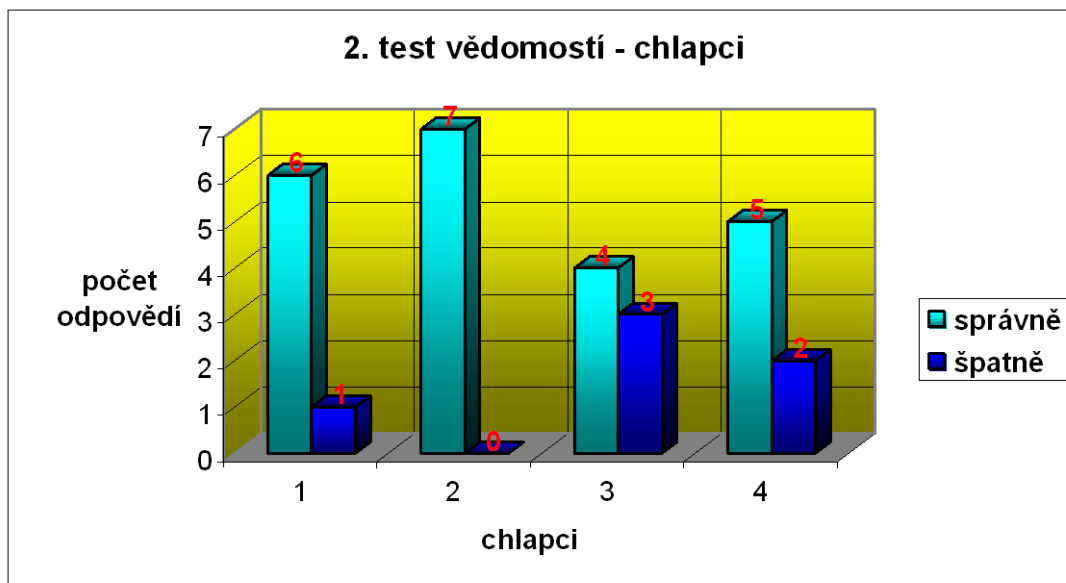
- a) byl to vášnivý sběratel uměleckých děl
- b) vydal Majestát
- c) byl výborným politikem a státníkem
- d) měl depresivní stavy a rád býval sám

7. Do kterého století bys zařadil panování Rudolfa II?

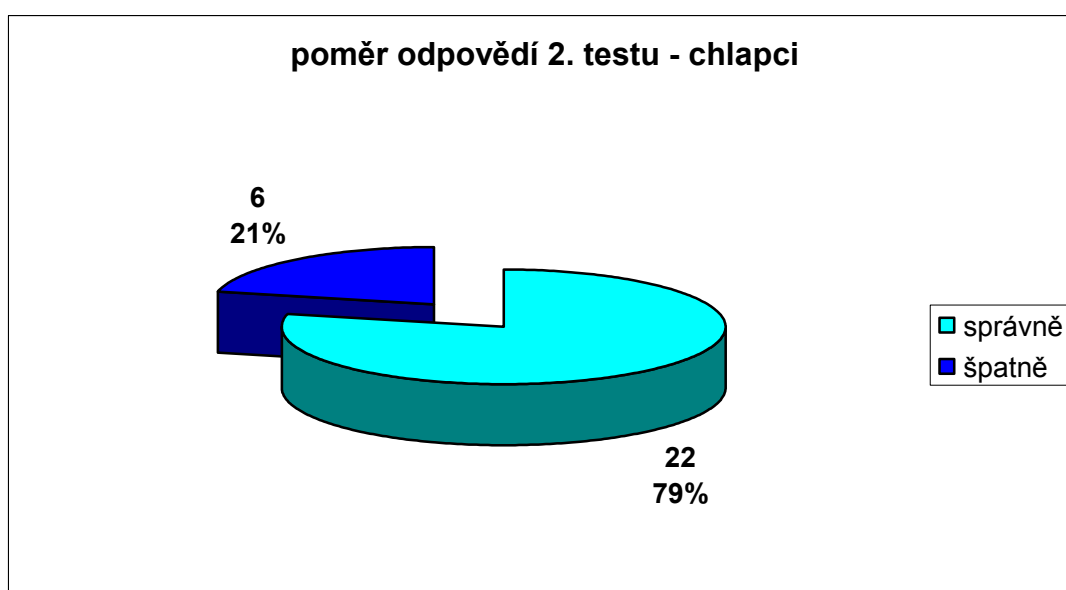
- a) 15. století konec 14. a začátek 15. století
- b) konec 14. a začátek 15. století
- c) 16. století
- d) konec 16. a začátek 17. století

Svámi slovy napiš, zhodnot' tehdejší dobu se současnou a zda by jsi chtěl(a) v této době žít a proč.

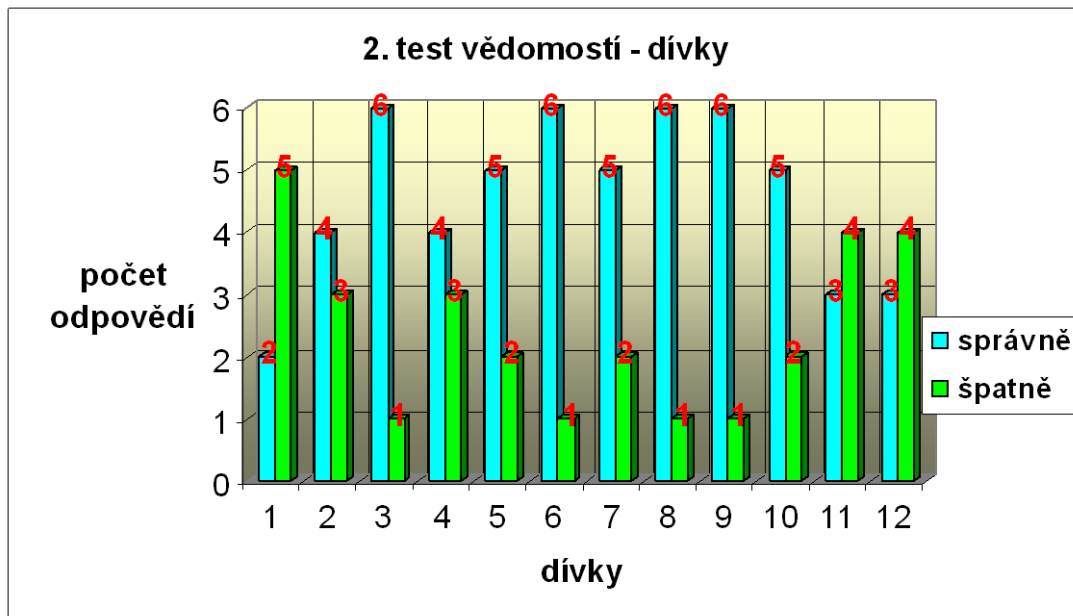
U skupiny chlapců byl při druhém testu poměr viditelně lepší než při prvním testu s poměrem odpovědí správně/špatně **22:6**, procentuelně poměr **79 %** správných odpovědí a **21 %** nesprávných odpovědí. Výsledky u dívek poměr správných/špatných odpovědí byl u tohoto druhého testu velmi mírně lepší než u prvního testu a to v poměru **55:29** v procentuelním poměru **65 %** správných odpovědí a **35 %** nesprávných odpovědí. Viz grafy č. 7, 9.

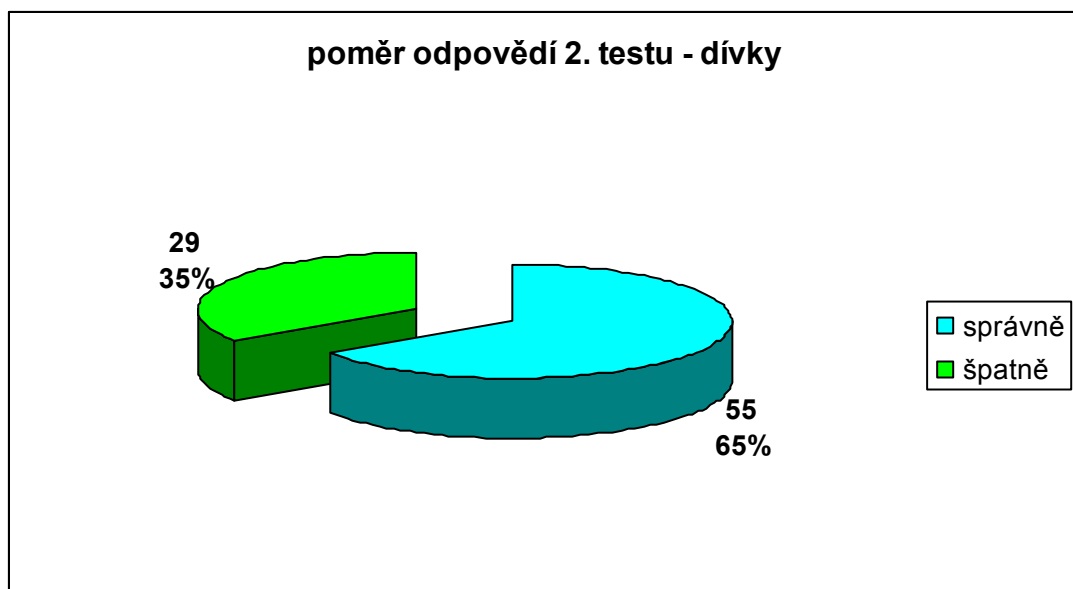
Graf č. 6: 2. test vědomostí – chlapci.

Graf č. 7: Poměr odpovědí 2. testu – chlapci.

Graf č. 8: 2. test vědomostí – dívky.

Graf č. 9: Poměr odpovědí 2. test – dívky.

7.1 Závěrečné shrnutí výsledků.

Ze zjištěných a sledovaných reakcí dětí na předložený a realizovaný projekt celotáborové hry bylo zřejmé, že zájem dětí o celotáborovou hru a jednotlivé etapové hry byl zřejmý.

Na základě zjištěných a vyhodnocených výsledků předložených testů vědomostí na začátku dětského tábora a na jeho konci se ukázalo, že větší zlepšení vědomostí bylo zjištěno u chlapců než u dívek. Tuto skutečnost přičítám tomu, že dívky se zřejmě lépe přizpůsobují školnímu učení, které nedává možnost tak pestré nabídky výchovných a výukových forem jako volnočasových aktivit. Při učení formou různých aktivizujících her mohly děti zapojit prakticky všechny složky individuálního učebního stylu. Domnívám se, že zapojením kinestetického a zážitkového učení u chlapců došlo k výraznějšímu zlepšení ve výsledcích učení tematického celku Rudolfa II.

V případě celkového shrnutí a porovnání výsledků chlapců a dívek na začátku tábora a následně jeho konci došlo prokazatelně ke zlepšení vědomostí o předloženém tématu celotáborové hry.

Ze zjištěných a předložených výsledků je patrné, že výsledkem zaměření celotáborové hry na dobu císaře Rudolfa II. a tomu zaměřených etapových her u uvedené skupiny dětí znamenaly oživení a prohloubení vědomostí o předloženém tématu celotáborové hry. Domnívám se, že předložených cílů bakalářské práce a celkového pojednání práce bylo dosaženo a práce splnila stanovené cíle.

ZÁVĚR

V průběhu celé doby trvání dětského tábora zaměřeného svou celotáborovou hrou na dobu císaře Rudolfa II a dále zaměřením na výuku lyžování se nestal žádný úraz ani nebylo potřeba většího zásahu vedoucích nebo instruktorů. Průběh tábora probíhal dle předloženého projektu celotáborové hry a dílčích etapových her. Při ověření účinnosti zaměření celotáborové hry na vědomosti a znalosti vybrané skupiny dětí a ověření získaných vědomostí a znalostí je na výsledcích patrné, že pomocí správně zvoleného tématu a správně provedených jednotlivých etapových her, které jsou součástí celotáborové hry je možné u dětí pomocí zábavné, poutavé a zážitkové podoby získat kladný odraz u jejich vědomostí ohledně zaměření celotáborové hry. Pokud bych mohl ze svého pohledu zhodnotit celý tábor jako celek, tak z mého pohledu jako aktivního každodenního účastníka musím uvést, že z výrazů dětí a jejich zájmu, odhodlání, nadšení, spokojenosti, radosti a uspokojení z dosažených výsledků byl tábor velmi úspěšný. Z toho důvodu mohu uvést, že tato celotáborová hra se plně osvědčila a je možné tuto nebo jí podobnou celotáborovou hru ve svém zaměření na určité údobí v našich dějinách použít ve smyslu nenásilného a příjemného učení dětí v rámci dětských táborů. Samozřejmě zde existuje možnost modifikovat zimní tábor na letní variantu. Už nyní se velice těším na další setkání s dětmi, protože řada dětí jezdí na dětské tábory organizované občanským sdružením Sluníčko ve Zlíně opakovaně a to hovoří o tom, že se jim zvolený způsob a realizace dětských táborů líbí. A to je to hlavní o čem je práce vedoucích a instruktorů na dětských táborech, aby byly děti šťastné. Zvláště v současné době je to velmi důležité a je to také odměnou všem, kteří se na tomto výsledném efektu svým dílem podílí.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BRTNÍK, Jiří. *Zimní hry na sněhu i bez něj*. 1. vyd., Praha: Portál 1999, ISBN 80-7178-329-3.
- [2] ČAČKA, Otto. *Psychologie dítěte*. Tišnov: Sursum, 1996, ISBN 80-85799-03-0.
- [3] ČORNEJ, Petr. *Dějiny země Koruny české I*. Praha: Paseka, 1993, ISBN 80-7185-163-9.
- [4] FOGLOVÁ, Marie. *Táborové etapové hry*. 1. vyd., Praha: Portál, 2006, ISBN 80-7367-128-X.
- [5] HÁJEK, Bedřich. *Pedagogické ovlivňování volného času: současné trendy*. 1. vyd., Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-473-1.
- [6] HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas* 1. vyd., Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5.
- [7] HORA-HOŘEJŠ, Petr. *Toulky českou minulostí 3*. Praha: Baronet, 1994, ISBN 80-85621-97-5.
- [8] JANÁČEK, Josef. *Pád Rudolfa II*. Praha: Brána, 1995, ISBN 80-85946-13-0.
- [9] MATĚJČEK, Zdeněk. *Co, kdy a jak ve výchově dětí*. Praha: Portál, 1996, ISBN 80-7178-085-5.
- [10] NELEŠOVÁ, Alena. *Jak se děti učí hrou*. 1. vyd. Praha: Grada, 2004. ISBN 80-247-0815-9.
- [11] NĚMEC, Jiří. *Kapitoly ze soc. pedagogiky a pedagogiky volného času*. Brno: Paido, 2002. ISBN 80-7315-012-3.
- [12] PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času (teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času)* 4. vyd., Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-423-6.
- [13] ROGGE, Jan-Uwe. *Výchova dětí krok za krokem*. Praha: Portál, 2007, ISBN 978-80-7367-249-2.

- [14] SLUNÍČKO o.s. Dostupné na www: <http://slunicko.unas.cz/download.php>, [cit. 2010-04-15].
- [15] SPOUSTA, Vladimír. *Teoretické základy výchovy ve volném čase*. Brno: Masarykova univerzita, 1994, ISBN 80-210-1007-X.
- [16] VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie I. (dětství a dospívání)*. 1. vyd., Praha: Karolinum, 2005, ISBN 80-246-0956-8.
- [17] VÁŽANSKÝ, Mojmír. *Volný čas a pedagogika zážitku*. Brno: Masarykova univerzita, 1992, ISBN 80-210-0428-2.
- [18] VÁŽANSKÝ, Mojmír. *Základy pedagogiky volného času*. Brno: Paido, 1995, ISBN 80-901737-9-9.

SEZNAM OBRÁZKŮ POUŽITÝCH V TEXTU

Obr. č. 1: *Hotel KAHAN.*

Obr. č. 2: *Dopolední lyžování.*

Obr. č. 3: *Skupinka dětí s instruktorkou na svah.*

Obr. č. 4: *Hra „ponorka“.*

Obr. č. 5: *Chodící fotbal.*

Obr. č. 6: *Břišní tance.*

Obr. č. 7: *Hra „milionář“.*

Obr. č. 8: *Dopolední lyžování za sluníčka.*

Obr. č. 9: *Sraz masek před hotelem.*

Obr. č. 10: *Rozcvička masek na svahu.*

Obr. č. 11: *Ceny pro vítěze.*

Obr. č. 12: *Dekorování vítězů.*

Obr. č. 13: *Vítězové soutěže o nejhorší pořádek na pokoji „prasátka“.*

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1: Poměr respondentů: dívky – chlapci.

Graf č. 2: 1. test vědomostí – chlapci.

Graf č. 3: Poměr odpovědí 1. testu – chlapci.

Graf č. 4: 1. test vědomostí – dívky.

Graf č. 5: Poměr odpovědí 1. testu – dívky.

Graf č. 6: 2. test vědomostí – chlapci.

Graf č. 7: Poměr odpovědí 2. testu – chlapci.

Graf č. 8: 2. test vědomostí – dívky.

Graf č. 9: Poměr odpovědí 2. test – dívky.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. I: *Denní režim zimního pobytu*

Příloha č. II: *Jídelníček*

Příloha č. III: *Názvy oddílů*

Příloha č. IV: *Rudolf II.*

Příloha č. V: *Diplom*

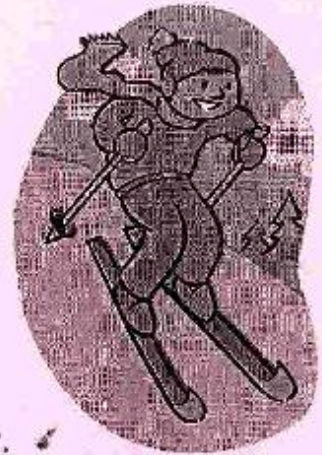
PŘÍLOHA Č. I: DENNÍ REŽIM ZIMNÍHO POBYTU

Denní režim zimního pobytu	
7,00	Budíček
7,00 – 7,10	Vstávání vždy s dobrou náladou, protahovací cviky
7,15 – 7,30	Osobní hygiena, úklid pokojů, příprava na dopolední lyžování/snowboarding
7,30 – 8,00	Suňdaně
8,00 – 9,00	Dopolední hry v tělocvičně – táborová hra
9,00 – 11,30	Dopolední výuka lyžování/ a snowboardingu
11,30 – 12,00	Příprava na oběd, (sušení věcí)
12,00 – 13,00	Oběd
13,00 – 13,45	Polední klid – nabírání nových sil
13,45 – 14,00	Příprava na odpolední lyžování/snowboarding
14,00 – 16,00	Odpolední výuka lyžování/snowboardingu
16,10 – 17,30	Sušení věcí, osobní volno, (pro zájemce - plavání)
17,45 – 18,00	Příprava na večeři
18,45 – 19,15	Večeře
19,30 – 21,30	Večerní program – táborová hra
21,30 – 22,00	Osobní hygiena, příprava na večerku
22,00	Večerka, dobrou noc.

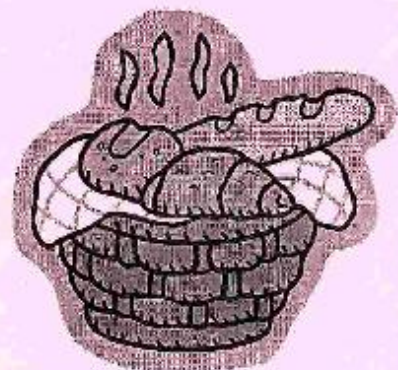
PŘÍLOHA Č. II: JÍDELNÍČEK

JídelníčekPro den: **7.2.2010**Snídaně: čaj, káva, mléko
pěno, máslo, müsliOběd: Polévka slepičí
čočka, grilovaný párek, okurka

Svačina: ovoce, Loupačik

Večeře I: smažený sýr
hranolky, kečup

Večeře II: ovoce

PŘÍLOHA Č. III: NÁZVY ODDÍLŮ

Názvy oddílů:

Černí křižáci - *Michal*

Drakouni - *Lučka*

Liborovci - *Štěpán*

Tudorovci - *Marcel*

Červení křižáci - *Míra*

Zelení strážci - *Lukaš*

Transylvánci - *Iva*

Rytíři z Eiderdamu - *Katka*

Majzlkovci - *Patrik*

PŘÍLOHA Č. IV: RUDOLF II.

Rudolf II.

- ❖ Narodil se 18. července 1552
- ❖ Sídlil v Praze, která se stala významným kulturním centrem
- ❖ Podporoval slavné umělce
- ❖ Měl rád astrologii, alchymii a černou magii
- ❖ Stal se císařem (1575)
- ❖ Sbírky jeho uměleckých skvostů prosluly po celé Evropě
- ❖ Měl spory s bratrem Matyášem
- ❖ Zemřel 20. ledna 1612

PŘÍLOHA Č. III: DIPLOM

